

Ч-01

Частина 1. ВСТУП ДО КУРСУ. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Ч-02

Частина 2. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ: ОСНОВИ ТА СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ч-03

Частина 3. ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: ОСНОВИ ТА СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ч-04

Частина 4. ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-05

Частина 5. ІНСТРУМЕНТИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Ч-06

Частина 6. МОНІТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-07

Частина 7. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

Ч-08

Частина 8. ІТ-АРХІТЕКТУРА СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-09

Частина 9. ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ. РЕІНЖИНІРИНГ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Ч-10

Частина 10. ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ

Ч-11

Частина 11. ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ч-12

Частина 12. СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ, ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАВИЧОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-13

Частина 13. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМАХ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Ч-14

Частина 14. ЕЛЕКТРОННА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Ч-15

Частина 15. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

частина

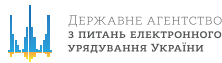

Київ • 2017

ISBN 978-966-2214-78-9

9 789662 214789

Публікація підготовлена за підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва в рамках програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади», що реалізується Фондом Східна Європа та Фондом InnoVABridge спільно з Державним агентством з питань електронного урядування України.

Програма EGAP спрямована на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що допомагають вдосконалити якість врядування, покращують взаємодію влади та громадян та сприяють соціальним інноваціям в Україні.

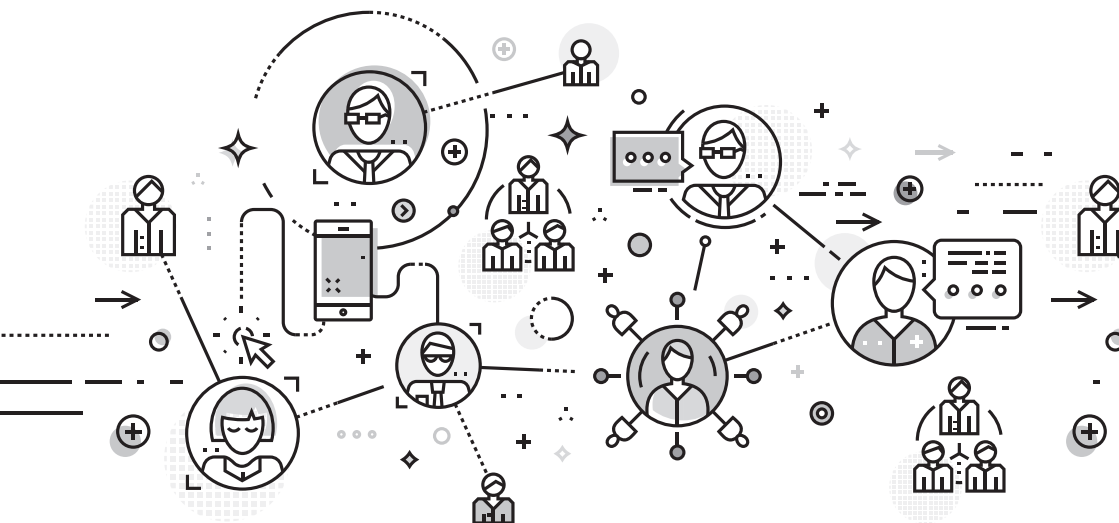
Більше про програму EGAP: egar.in.ua

ЕЛЕКТРОННЕ *та* ЕЛЕКТРОННА
УРЯДУВАННЯ ДЕМОКРАТІЯ
Навчальний посібник у 15 частинах

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

частина

4

Київ • 2017

УДК 35.078:681.518

ББК 67.400+32.81
Е45

*Схвалено Вченою радою Національної академії державного управління
при Президентові України (протокол № 240/11-10 від 24 листопада 2016 р.)*

Рецензенти

Орлов О. В., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри інформаційних технологій і систем управління Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України;

Лопушинський І. П., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри державного управління та місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету;

Місников Ю. Г., доктор філософії, експерт з питань електронного урядування ООН, країн Європи та СНД;

Архипська О. І., експерт з урядування, Transparency International Україна, член Координаційної ради з питань реалізації в Україні Ініціативи Партнерство «Відкритий Уряд».

Е45 **Електронне урядування та електронна демократія:** навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. – К., 2017.

Частина 4: Публічна політика та управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування / [А.І. Семенченко, А.О. Серенок]. – К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. – 80 с.

ISBN 978-966-2214-78-9

Видання містить навчальні матеріали для викладання теми «Публічна політика та управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування», а також самостійної роботи тих, хто навчається.

Розкрито концептуальні засади інформаційної політики в Україні: її сутність, мету, пріоритетні напрями, складові, принципи, стратегічні завдання, категорійно-понятійний апарат. Розглянуто основні механізми публічного управління розвитком електронного урядування. Аналізується досвід провідних країн світу щодо публічного управління розвитком електронного урядування та електронної демократії.

Для студентів і слухачів спеціальності «Публічне управління та адміністрування», слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, студентів та аспірантів, що опановують питання електронного урядування та електронної демократії.

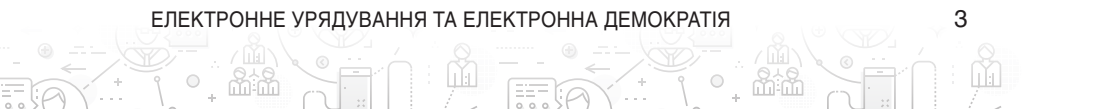
ISBN 978-966-2214-78-9

© Міжнародна благодійна організація
«Фонд Східна Європа», 2017

© А. І. Семенченко, А. О. Серенок, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	7
1.1. Сутність державної інформаційної політики	7
1.2. Державна інформаційна політика: пріоритетні напрями та принципи.....	9
1.3. Державна інформаційна політика та електронне урядування	11
Висновки	15
Запитання для самоконтролю	16
Рекомендована література.....	16
2. МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	17
2.1. Механізми Національної програми інформатизації. Модель взаємодії суб'єктів Національної програми інформатизації	17
2.2. Механізми міжнародної ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»	25
2.3. Механізм розвитку інформаційного суспільства. Стратегія розвитку інформаційного суспільства	29
2.4. Механізм «Зеленої книги» та «Білої книги» з електронного урядування	35
2.5. Інші механізми публічного управління розвитком електронного урядування	39
Висновки	41
Запитання для самоконтролю	41
Рекомендована література.....	42
3. ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ	43

3.1. Публічне управління розвитком інформаційного суспільства країн ЄС	43
3.2. Публічне управління розвитком електронного урядування деяких країн ЄС	48
3.3. Публічне управління розвитком електронного урядування США та Великобританії	51
Висновки	55
Запитання для самоконтролю	56
Рекомендована література	56

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	58
--	-----------

ГЛОСАРІЙ.....	65
----------------------	-----------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
--	-----------

ПРИМІТКИ	74
-----------------------	-----------

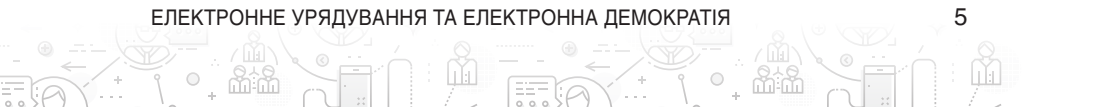
ВСТУП

Актуальність цієї теми обумовлена низкою факторів, основними з яких є зростаюче значення інформації для будь-якої сфери життєдіяльності особи, суспільства та держави; входження України в світовий інформаційний простір; виникнення нових та зростання рівня традиційних загроз в інформаційній сфері, неспроможність влади самостійно їх розв'язати; інформаційна війна Росії проти України; важливість державного регуляторного впливу на інформаційну сферу та недосконалість чинного законодавства; необхідність підвищення рівня обґрунтованості формування та реалізації державної політики розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.

У межах курсу з електронного урядування та електронної демократії ця тема дозволяє отримати необхідні *знання* стосовно: сутності державної інформаційної політики, її понятійного апарату, складових, пріоритетних напрямів, базових принципів, стратегічних завдань, основних проблем, підходів до державного управління розвитком інформаційного суспільства, інформатизації та впровадження електронного урядування, основних нормативно-правових документів, що забезпечують розвиток інформаційного суспільства та електронного урядування; сукупності механізмів державного управління розвитком електронного урядування, а також *уміння*: розробляти програмні документи (стратегії, програми, концепції), виходячи із оцінки ресурсного забезпечення та добору адекватних механізмів впровадження електронного урядування з врахуванням зарубіжного досвіду; розробляти проекти законодавчих та нормативних актів на підставі аналізу, узагальнення і коригування правового регулювання відносин у процесі електронного урядування, знаходити прогалини в законодавстві, пропонувати способи їх заповнення, тощо.

Питання, що розглядаються у межах цієї теми, також пов'язані з іншими темами курсу, а саме: «Концептуальні засади електронного урядування та електронної демократії», «Моніторинг, оцінювання та прогнозування розвитку системи електронного урядування», «Електронне урядування: основи та стратегії реалізації», «Електронна демократія: основи та стратегії реалізації».

Метою цієї частини навчального посібника є ознайомлення тих, хто навчається, з основними цілями, принципами, пріоритетними

завданнями, складовими, проблемами державної інформаційної політики та шляхами їх розв'язання, а також з механізмами державного управління розвитком електронного урядування та іншими механізмами, що регулюють розвиток цієї сфери.

Досягнення поставленої мети забезпечується виконанням таких завдань:

надати знання:

- категорійно-понятійного апарату проблематики електронного урядування;
- загальних принципів, стратегічних завдань, пріоритетних напрямів інформаційної політики, її основних складових;
- сутності, значення, сильних та слабких сторін існуючих механізмів державного управління розвитком електронного урядування;
- організаційної системи управління впровадженням електронного урядування в Україні;

сформувати вміння:

- застосовувати набуті навички в практичній діяльності щодо інформаційної політики та електронного урядування;
- здійснювати комплексний аналіз рівня готовності певних органів управління загальнодержавного, регіонального або галузевого рівня до впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- самостійної роботи з традиційною літературою та джерелами в Інтернеті.

Структура цього тематичного модуля передбачає проведення лекційних і практичних занять. Практичні роботи виконуються у комп'ютерній лабораторії під керівництвом викладача або самостійно тим, хто навчається, з використанням наданих методичних рекомендацій.

Державним службовцям, які самостійно опановують цей курс, доцільно звернути увагу на питання зв'язку між інформаційною політикою і державним управлінням розвитку електронного урядування та електронною демократією; категорійно-понятійний апарат, сукупність механізмів публічного управління цією сферою, а також на міжнародний, насамперед, європейський досвід розвитку електронного урядування.

1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

1.1. Сутність державної інформаційної політики

Загальносвітовою тенденцією розвитку сучасного суспільства є його поступовий перехід до інформаційного суспільства та суспільства знань, яке орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і в якому кожен міг би створювати та накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя¹.

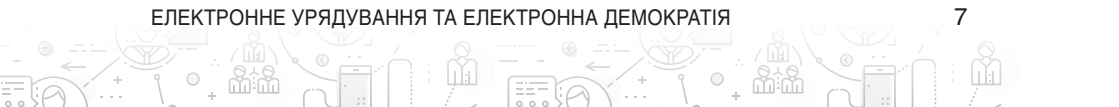
Такий перехід обумовлений комплексом факторів, головними з яких є підвищення ролі інформації в суспільних процесах і набуття інформацією якостей стратегічного ресурсу та товару, глобалізація, революція в ІКТ і їх широке впровадження в усі сфери життєдіяльності громадян, суспільства та держави, зміною ролі та значення експертного середовища в публічному управлінні, необхідністю «навчання протягом всього життя» тощо.

У той же час, хаотичний, некоординований, неконтрольований з боку суспільства та держави розвиток ІКТ є загрозою для громадянина, суспільства та держави, особливо в умовах ведення РФ проти України інформаційної війни.

Національний та міжнародний досвід підтверджує той факт, що успіх в розвитку інформаційного суспільства, інформатизації, ІКТ, електронного урядування та електронної демократії мають лише ті країни, які розробили та впровадили науково обґрунтовану та підтриману громадськістю і бізнесом державну інформаційну політику.

Для кращого розуміння суті державної (національної) інформаційної політики доцільно проаналізувати споріднені визначення.

Державна політика визначається як відносно стабільна, організована та цілеспрямована діяльність органів державної влади з вирішення суспільних проблем, певного питання або комплексу питань з

досягнення та реалізації загальнозначних цілей розвитку суспільства або його окремих сфер. Вона є засобом досягнення певних цілей держави у конкретній галузі, використовуючи правові, економічні, адміністративні методи впливу, спираючись на ресурси, які є в її розпорядженні².

Державна політика інформатизації (Information Society Policy, буквально політика інформаційного суспільства) – сукупність напрямів і способів діяльності держави для створення, зміцнення та сприяння нормативно-правового, методичного, науково-технічного, організаційного, фінансового та матеріально-технічного, захисного (оборонного) забезпечення та встановлення загальнодержавних пріоритетів розвитку інформаційного середовища і створення умов переходу до інформаційного суспільства³.

Основною метою державної політики України у сфері інформатизації є сприяння побудові сучасної ринкової економіки в нашій державі, забезпечення підвищення її конкурентоспроможності шляхом впровадження сучасних та перспективних інформаційно-телекомунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності українського суспільства з урахуванням реального стану його розвитку, а також готовності та спроможності громадян до впровадження цих технологій⁴.

У Законі України «Про інформацію»⁵ (в редакції 1992 року) *державна інформаційна політика* визначена як сукупність основних напрямів і способів діяльності держави з одержання, використання, поширення та збереження інформації.

Закон визначає суб'єкти та об'єкти інформаційної політики, але не виділяє завдання, притаманні розвитку інформаційного суспільства. Під час його коригування передбачалося розробити Стратегію впровадження національної інформаційної політики, де основна увага мала приділятися⁶:

- створенню і впровадженню дієвих механізмів реалізації інформаційних прав і свобод громадянина, суспільства і держави, закріплених у Конституції та законах України;
- подальшому вдосконаленню законодавства України в інформаційній сфері;
- розвитку на основі сучасних інформаційних технологій національної інформаційної інфраструктури, вдосконаленню системи інформаційно-аналітичного забезпечення

Президента України та органів державної влади, підвищенню конкурентоспроможності національних виробників інформаційного продукту, видів інформаційного виробництва;

- розвитку науково-технічного та кадрового забезпечення інформаційної галузі;
- забезпеченню інформаційного суверенітету України та вдонсконаленню системи захисту національних інформаційних ресурсів» тощо.

На жаль, ця стратегія так і залишилась проектом, хоча й містила більш повні визначення та головні завдання розвитку інформаційного суспільства.

Основною метою державної інформаційної політики є: створення політико-правових, економічних, організаційних та матеріально-технічних умов для формування сучасної моделі державної інформаційної політики, підвищення ефективності використання усіх видів інформаційних ресурсів і управління елементами інформаційно-комунікаційної інфраструктури, державної підтримки виробництва і розповсюдження вітчизняної інформаційної продукції, забезпечення розвитку та захисту вітчизняної інформаційної сфери.

1.2. Державна інформаційна політика: пріоритетні напрями та принципи

Згідно із Законом України «Про інформацію»⁷ (в редакції 2011 року) серед основних напрямів державної інформаційної політики визначають такі:

- забезпечення доступу кожного до інформації;
- забезпечення рівних можливостей для створення, збору, одержання, збереження, використання, поширення, захисту інформації;
- створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;
- забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень;

-
- створення інформаційних систем і мереж інформації, розвитку електронного урядування;
 - постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів;
 - забезпечення інформаційної безпеки України;
 - сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору.

Законом України «Про інформацію» визначено такі *принципи* інформаційних відносин як:

- гарантованість права на інформацію;
- відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією;
- достовірність і повнота інформації;
- свобода висловлення поглядів і переконань;
- правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації;
- захист особи від втручання в її особисте та сімейне життя.

Основними *видами* інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, збереження, використання, поширення, охорона та захист інформації. За змістом інформація поділяється на такі види:

- інформація про фізичну особу;
- інформація довідково-енциклопедичного характеру;
- інформація про стан довкілля (екологічна інформація);
- інформація про товар (роботу, послугу);
- науково-технічна інформація;
- податкова інформація;
- правова інформація;
- статистична інформація;
- соціологічна інформація;
- інші види інформації.

Основний *категорійно-понятійний апарат* з питань державної інформаційної політики є таким:

Документ – матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передача у часі та просторі;

Захист інформації – сукупність правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї;

Інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді;

Суб'єкт владних повноважень – орган державної влади, орган місцевого самоврядування, інший суб'єкт, що здійснює владні управлінські функції відповідно до законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень.

1.3. Державна інформаційна політика та електронне урядування

Особливістю сучасного розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування в Україні є здійснення комплексу реформ, насамперед конституційної, адміністративної, судової, сектора безпеки та оборони, посилення процесів демократизації суспільства та формування громадянського суспільства, дерегуляції ринку, деконцентрації та децентралізації влади, публічного управління та служби тощо. Зазначені процеси зумовлюють актуальність оцінки стану електронного урядування, визначення основних факторів впливу, тенденцій розвитку електронного урядування в Україні, аналізу існуючих та обґрунтування нових підходів до формування ефективних та результативних механізмів публічного управління спрямованих на реалізацію публічної політики, у тому числі, у сфері електронного урядування та електронної демократії.

При формуванні (модернізації) організаційно-правових механізмів системи публічного управління розвитком інформаційної інфраструктури інформаційного суспільства (організаційно-правові механізми) необхідно зважати на такі загальні тенденції, як глобалізація, конвергенція інформаційних і телекомунікаційних технологій (ІКТ), їх динамічний і масштабний розвиток, впровадження їх у всі сфери суспільного життя, розмежування управлінських і регуляторних функцій у сфері ІКТ і покладання їх на окремі публічні органи влади, децентралізація та деконцентрація влади, дерегуляція, широке впровадження в управлінську діяльність сучасних управлінських

методів, насамперед стратегічного управління, нового державного менеджменту, мережевого державного управління тощо. Так, урахування процесу конвергенції ІКТ зумовлює доцільність створення в організаційній системі державного управління єдиного державного органу управління сферою ІКТ, а виокремлення управлінської та регуляторної функцій передбачає наявність окремого центрального органу виконавчої влади, підпорядкованого уряду, та незалежного від уряду регулятора – державного колегіального органу, підпорядкованого або Президенту України, або Парламенту. Саме така організаційна модель публічного управління впроваджена у країнах ЄС, а також у більшості провідних країн світу.

Серед основних недоліків сучасного публічного управління розвитком електронного урядування в Україні спеціалісти називають відсутність єдиного координаційного центру, дублювання функцій та завдань між органами публічної влади, перманентні зміни структури, функцій та завдань органів влади, їх кадрового складу, конкуренцію між ними за вплив на сферу, її розпорошеність, а також відсутність взаємоузгодженості, декларативність діючих механізмів державного управління та регулювання.

З метою підвищення рівня координованості діяльності органів влади у 2015 році було відновлено роботу Міжгалузевої ради з питань розвитку електронного урядування⁸, головним завданням якої визначено підготовку та подання Кабінетові Міністрів України пропозицій щодо проведення державної політики з питань розвитку електронного урядування та інтеграції України до глобального інформаційного простору. До складу Міжгалузевої ради увійшли керівники зацікавлених відомств, народні депутати та представники громадськості (рис. 1). Але в силу перманентних структурних, функціональних та кадрових змін в органах публічної влади робота Міжгалузевої ради, поки що, є недостатньо ефективною та результативною.

Прийнята у 2016 році Стратегія реформування державного управління України на 2016–2020 роки⁹ чітко визначила основні завдання органів виконавчої влади щодо електронного урядування:

- стратегічне планування, формування і координація державної політики, організація системи центральних органів виконавчої влади (Секретаріат Кабінету Міністрів України);

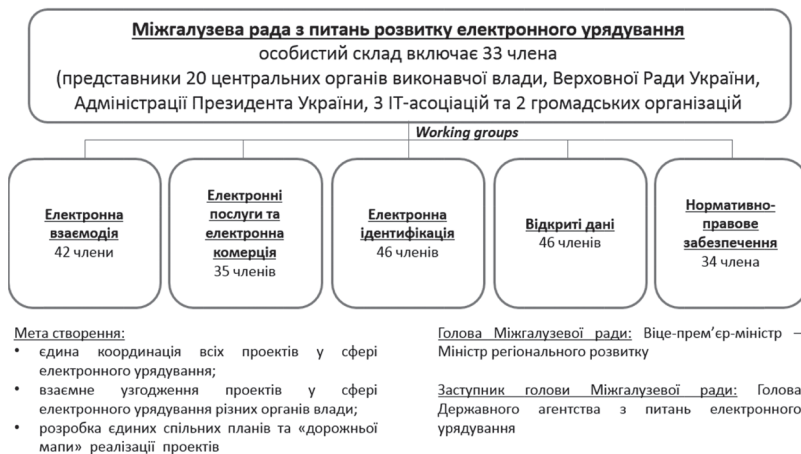

Рис. 1. Структура Міжгалузевої ради з питань електронного урядування

- державна служба та управління людськими ресурсами (Нацдержслужба, Мінсоцполітики, Мінфін);
- адміністративна процедура та надання адміністративних послуг (Мін'юст, Мінекономрозвитку);
- електронне урядування (Державне агентство з питань електронного урядування, Мінекономрозвитку).

Документами міжнародних самітів з розвитку інформаційного суспільства (Женевським 2003 р. і Туніським 2005 р.)¹⁰ в узагальненому вигляді визначено основні суб'єкти розбудови інформаційного суспільства та електронного урядування, а також їх основні завдання. Так, згідно з цими документами визначається, що запровадження засад взаємодії учасників побудови інформаційного суспільства та електронного урядування передбачає, що воно розбудовується за умови співпраці та солідарності громадян, приватного сектору економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, відповідних об'єднань громадян, коли:

- органи державної влади визначають пріоритети розвитку, забезпечують їх досягнення і всебічну підтримку, координують і стимулюють виконання завдань, формують законодавчу базу та контролюють її виконання всіма учасниками;
- приватний сектор економіки здебільшого забезпечує впровадження та використання ІКТ в усіх сферах життя, вдоско-

налює інформаційну інфраструктуру, надає інформаційні та комунікаційні послуги тощо;

- об'єднання громадян взаємодіють з органами державної влади, органами місцевого самоврядування і приватним сектором економіки з питань забезпечення справедливого та рівного доступу до інформаційних і комунікаційних послуг, формують громадську думку щодо пріоритетів та перспектив розвитку інформаційного суспільства;
- держава, приватний сектор економіки та об'єднання громадян сприяють встановленню і розширенню взаємовигідних відносин з міжнародними організаціями, у т.ч. з міжнародними фінансовими установами, які відіграють провідну роль у розвитку електронного урядування та оцінці прогресу в цій сфері. При цьому вищими державними центрами координації розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування відповідно до Конституції та законодавства є Парламент, Президент та Уряд України.

У Верховній Раді України законодавчими проблемами розвитку електронного урядування найбільшою мірою займаються такі її комітети: з питань інформатизації та зв'язку; науки та освіти; свободи слова та інформації; національної безпеки та оборони; підприємництва, регуляторної та антимонопольної політики.

Відсутність необхідної координованості в діяльності органів влади посилюється відсутністю взаємної узгодженості існуючих механізмів державного управління в цій сфері, а саме:

- Національної програми інформатизації (з 1998 р.);
- державних цільових програм (з 2004 р.);
- розвитку інформаційного суспільства (2007–2015);
- електронного урядування (2010–2015);
- міжнародної ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» (з 2012 р.);
- Стратегії реформ сталого розвитку «Україна – 2020» та Програми діяльності Кабінету Міністрів України;
- Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 рр. (з 2016 р.);
- Зеленої та Білої книг з розвитку електронного урядування (з 2014 р.).

Однак ці механізми публічного управління в основному мають декларативний характер та недостатньо взаємоузгоджені. Сьогодні для забезпечення підвищення ефективності публічної політики з проблем електронного урядування та електронної демократії актуальним є питання розробки нової Концепції розвитку електронного урядування, яка б поряд з обґрунтованим визначенням стратегічних завдань, пріоритетних напрямів, базових принципів, етапів її реалізації, очікуваних результатів, усунула недоліки попереднього документу або суттєво їх зменшила.

Висновки

1. Міжнародний досвід підтверджує той факт, що успіх в сфері розвитку інформаційного суспільства, інформатизації, ІКТ, електронного урядування та електронної демократії мають лише ті країни, які розробили та впровадили науково обґрунтовану та підтриману громадськістю і бізнесом державну інформаційну політику.

2. Серед основних напрямів державної інформаційної політики визначають такі:

- забезпечення доступу кожного до інформації;
- забезпечення рівних можливостей створення, збору, одержання, збереження, використання, поширення, захисту інформації;
- створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;
- забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень;
- створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування;
- постійне оновлення, збагачення та збереження національних інформаційних ресурсів;
- забезпечення інформаційної безпеки України;
- сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору.

3. Серед основних недоліків сучасного публічного управління розвитком електронного урядування в Україні є відсутність еди-

ного координаційного центру, дублювання функцій та завдань між органами публічної влади, перманентні зміни структури, функцій та завдань органів влади, їх кадрового складу, конкуренцію між ними за вплив на сферу, її розпорошеність, а також відсутність взаємоузгодженості, декларативність діючих механізмів державного управління та регулювання.

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення державної інформаційної політики.
2. Які є основні напрями державної інформаційної політики?
3. Які є принципи державної інформаційної політики?
4. Які є різновиди інформаційної діяльності?
5. Що є основною метою державної політики України у сфері інформатизації?
6. Які є недоліки системи сучасної державної політики управління розвитком електронного урядування в Україні?

Рекомендована література

1. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р // Офіційний вісник України. – № 55. – Ст. 1919.
2. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій / Дзюба С. В., Жилияєв І. Б., Полумієнко С. К., Рубан І. А., Семенченко А. І.; за ред. А. І. Семенченка. – Київ, 2012. – 264 с.
3. Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія / Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко та ін. – К.: Либідь, 2007. – 360 с.
4. Про інформацію: закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. – Назва з екрану.

2. МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Механізми Національної програми інформатизації. Модель взаємодії суб'єктів Національної програми інформатизації

Одним з найвідоміших, масштабніших та апробованих механізмів публічного управління розвитком інформатизації є механізм Національної програми інформатизації, який було започатковано ще у 1998 році. Цей механізм базується на законах України «Про Концепцію національної програми інформатизації»¹¹ та «Про Національну програму інформатизації»¹², а також низці постанов Уряду¹³, які деталізують та конкретизують процеси формування та виконання програм(проектів) інформатизації на загальнодержавному, галузевому, регіональному та місцевому рівнях, процедури експертизи, конкурсу тощо. За більш ніж 18 років органами публічної влади отримано значний досвід застосування цих механізмів. Серед позитивних якостей механізмів Національної програми інформатизації (далі – НПП) необхідно відзначити насамперед такі як¹⁴:

- прозорість, відкритість, конкретність та детальність процедур формування та виконання НПП;
- необмеженість дії у часі шляхом впровадження щорічного циклу формування та виконання річної та трирічної програм (завдань) НПП;
- передбачена широка участь громадськості, експертів, бізнесу та публічних службовців у формуванні та її реалізації публічної політики інформатизації;
- чітка організаційна система управління НПП, що включає: Генерального державного замовника, державних замовників,

виконавців завдань (проектів), Керівника НПП, Науково-технічну раду тощо;

- визначено основні об'єкти НПП та відповідні механізми управління ними: сукупність державних програм з інформатизації; галузеві та регіональні програми та проекти інформатизації; програми та проекти інформатизації органів місцевого самоврядування;
- нормативно-правова база НПП є розвинутою, системною, ієрархічною і в цілому відповідає розвитку цієї сфери;
- передбачає парламентський та громадський контроль результатів її виконання в Комісії з питань інформатизації при Верховній Раді України в процесі обговорення щорічної доповіді про стан розвитку інформаційного суспільства та інформатизації в Україні.

У той же час, НПП притаманні такі основні недоліки, які знижують її ефективність та одночасно обумовлюють необхідність її модернізації, а саме:

- НПП в основному спрямована на розвиток інфраструктурної складової лише органів державної влади, насамперед центральних та регіональних органів виконавчої влади;
- програма обмежена проведенням виключно науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт і не передбачає фінансування капіталовкладень на інформатизацію;
- механізм державного управління НПП є негнучким, неоперативним, надмірно забюрократизованим та неузгодженим з іншими механізмами державного управління, розвитком інформаційного суспільства, електронного урядування та електронної демократії;
- не забезпечує необхідний статус та повноваження Генерального державного замовника НПП та Керівника НПП;
- недостатньо зорієнтована на забезпечення надання електронних адміністративних послуг;
- потребує значних організаційних та часових витрат на її формування і, як результат, суттєва затримка в затвердженні переліку щорічних завдань (проектів) НПП та підвищений ризик невиконання завдань (проектів) у визначені терміни;
- не враховує особливості розвитку електронного уряду, елек-

тронної демократії, електронної комерції інших сучасних ІКТ, а також механізмів державно-приватного та державно-громадського партнерства;

- не передбачає узгодженість з адміністративною реформою в Україні;
- не забезпечуються необхідним науковим, інформаційно-аналітичним, організаційним та фінансовим забезпеченням, що призводить до декларативності більшості заходів НПП;
- застарілість основних положень Концепції Національної програми.

Тому серед пріоритетних напрямків державної політики розвитку електронного урядування в Україні визначено удосконалення Закону України «Про національну програму інформатизації»¹⁵.

Сама НПП спрямована на вирішення таких основних завдань¹⁶:

- формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних передумов розвитку інформатизації;
- застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя України;
- формування системи національних інформаційних ресурсів;
- створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я;
- створення загальнодержавних систем інформаційно-аналітичної підтримки діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;
- підвищення ефективності вітчизняного виробництва на основі широкого використання інформаційних технологій;
- формування та підтримка ринку інформаційних продуктів і послуг;
- інтеграція України у світовий інформаційний простір.

Організаційна модель механізму державного управління Національною програмою інформатизації схематично представлена на рис. 2:

Рис. 2. Організаційна модель механізму державного управління Національною програмою інформатизації

Згідно із Законом України «Про національну програму інформатизації»¹⁷ суб'єктами НПІ є замовники робіт з інформатизації:

- генеральний державний замовник Національної програми інформатизації та державні замовники окремих завдань (проектів) інформатизації цієї Програми; виконавці окремих завдань (проектів) інформатизації;
- організації, що здійснюють експертизу окремих завдань та проектів інформатизації;
- користувачі автоматизованих та інших інформаційних систем і засобів інформатизації.

Генеральним державним замовником Національної програми інформатизації є центральний орган виконавчої влади, визначений Президентом України¹⁸. У той же час функції Генерального державного замовника НПІ покладені на Державне агентство з питань

- організація приймання виконаних завдань (робіт) з інформатизації;
- організація експертизи окремих завдань (проектів) НПІ та Програми в цілому.

Державними замовниками окремих завдань (проектів) НПІ можуть бути державні органи та органи місцевого самоврядування.

З-поміж основних чинників, що обумовили низьку ефективність і результативність державної політики у цій сфері, як вже зазначалося, є недостатня координованість, розпорошеність зусиль сфери між органами публічної влади, які конкурують між собою за вплив на сферу, неузгодженість, недостатня обґрунтованість, непрозорість, надмірна бюрократизованість, інертність, негнучкість і декларативність механізмів державного управління в цій сфері.

Структурно НПІ включає Концепцію НПІ, яка затверджена окремим Законом України «Про Концепцію національної програми інформатизації»²¹; сукупність державних програм з інформатизації; галузеві програми та проекти інформатизації; регіональні програми та проекти інформатизації; програми та проекти інформатизації органів місцевого самоврядування. Згідно із Законом та з метою упорядкування організації НПІ для кожної з її вищевказаних складових, за виключенням Концепції НПІ та проектів інформатизації органів місцевого самоврядування, розроблені та затверджені Урядом окремі порядки їх формування та виконання.

Концепція НПІ, яка була прийнята ще в 1998 році, значною мірою втратила свою актуальність і потребує або суттєвої модернізації та приведення до вимог сьогодення або взагалі має бути ліквідована.

Формування та виконання завдань та проектів загальнодержавного рівня (сукупність державних програм з інформатизації) здійснюється згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 1998 р. № 1352 «Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації»²².

Вищі та центральні органи державної влади також можуть виконувати галузеву програму та проекти інформатизації (ГПІ) лише як складову частину НПІ. Галузева програма інформатизації погоджується з Генеральним державним замовником НПІ. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2001 р. № 1702 «Про затвердження Порядку формування та виконання галузевої програми і проекту інформатизації»²³ визначає структуру ГПІ, її основні суб'єкти та їх

повноваження, процеси розроблення, узгодження та затвердження концепції, програми та її завдань, а також їх коригування.

Регіональні програми та проекти інформатизації (РПІ) розробляються місцевими органами виконавчої влади як складова частина НПІ і погоджуються з Генеральним державним замовником. При формуванні регіональних програм інформатизації враховуються регіональні особливості загальнодержавних проектів інформатизації державних органів, а також регіональні аспекти галузевих програм інформатизації. Організація виконання регіональних програм і проектів інформатизації здійснюється структурними підрозділами, які визначаються місцевими органами виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 року № 644 «Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації»²⁴ конкретизує та деталізує організаційно-правовий та фінансовий механізми РПІ.

Програми та проекти інформатизації органів місцевого (ПІОМС) самоврядування формуються цими органами і повинні відповідати НПІ, прийматися і виконуватися за погодженням із Генеральним державним замовником. Нормативно-правового акту, який би деталізував та конкретизував Закон України «Про національну програму інформатизації» щодо відповідних механізмів ПІОМС, так і не було розроблено.

В Україні інструменти державного регулювання сфери інформатизації або взагалі не застосовуються, або застосовуються несистемно, неефективно, фрагментарно. Так, однією з найгостріших проблем нині залишається проблема відсутності необхідних стандартів і технічних регламентів з питань електронного цифрового підпису, електронного документообігу, електронних інформаційних ресурсів, електронних адміністративних послуг тощо. Крім того, більшість законодавчих актів у цій сфері мають декларативний характер, є ресурсно незабезпеченими та системно не пов'язаними між собою. Це стосується насамперед Національної програми інформатизації, Закону України «Про захист персональних даних», Стратегії розвитку інформаційного суспільства тощо.

В Україні створена широка мережа громадських організацій, які активно беруть участь у формуванні державної політики та контролі за її реалізацією у вирішенні проблем цифрової (інформаційної) нерівності, впровадженні електронних адміністративних послуг, розвитку інформаційної інфраструктури тощо. Природні функції

громадських організацій – суспільний моніторинг і спостереження, перевірка та нагляд. На жаль, дії більшості громадських організацій не завжди є узгодженими, потужними, достатньо науково обґрунтованими, що є однією з головних причин зменшення їх реального впливу на зазначені процеси. Заважає формуванню єдиного підходу з боку громадських організацій, безумовно, і конкуренція між ними. Загалом саме завдяки позиції та діям громадських організацій забезпечується один із головних елементів електронної демократії: відкритість і прозорість діяльності влади, їх участь у формуванні державної політики, оцінювання ефективності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, боротьба з корупцією тощо.

Приватний сектор є важливим складником системи розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування. Його інтереси, насамперед, представляють такі об'єднання, як Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України, Федерація роботодавців України (ФРУ), Український союз підприємців та промисловців (УСПП) та ін. Їхні представники входять до складу громадських рад і колегій майже всіх центральних і регіональних органів виконавчої влади. Підприємці брали активну участь у розробці та реалізації важливих для областей соціально-економічних програм, підготовці нормативних документів, що регламентують діяльність бізнесу в цій сфері. Своєю місією ці об'єднання вважають розповсюдження серед представників ділових кіл, громадянського суспільства, органів влади ідеї економічного патріотизму, необхідності багатогранної та ефективної підтримки національного товаровиробника, чесної конкуренції. Крім того, ці об'єднання захищають бізнесменів від бюрократичного свавілля, невмотивованих претензій з боку фіскальних і контролюючих органів, порушення прав та інтересів у стосунках з органами влади, недобросовісними партнерами, а також сприяють підтримці балансу інтересів суспільства, влади та бізнесу.

Президент будь-якої країни потенційно може відігравати і зазвичай відіграє роль центру політичного впливу на процеси розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування. Особливо це стосується країн із президентською формою правління. Президентом України приділяється значна увага проблемі впровадження та розвитку сучасних ІКТ, впровадженню електронного урядування, розвитку інформаційного суспільства та інформатизації, у т.ч. їх інфраструктурного складника, насамперед мобільних технологій радіозв'язку 3G та 4G, справжньому електронному документообігу тощо. Задля посилення координації та підвищення ефективності

державної політики в цій сфері у структурі Адміністрації Президента України визначено відповідного заступника Голови Адміністрації. Необхідно також урахувати той факт, що розвиток ІКТ, їх впровадження в усі сфери суспільного життя та державне управління, крім позитивних моментів, є джерелом інформаційних загроз громадянину, суспільству та державі. Їх моніторинг, оцінку рівня, формування пропозицій щодо їх усунення або зменшення негативного впливу має здійснювати Рада національної безпеки і оборони України (РНБОУ), що підпорядкована Президентові України.

Теоретиками та практиками розглядаються *два основних підходи* щодо удосконалення існуючої організаційної структури системи державного управління розвитком інформатизації, інформаційного суспільства та електронного урядування:

- централізований підхід, який передбачає створення окремого головного державного органу в системі органів виконавчої влади, наприклад міністерства на базі існуючих ЦОВВ з одночасним формуванням нових ієрархічних та удосконаленням існуючих горизонтальних зав'язків, у т.ч. усуненням дублювання, уточненням завдань і функцій інтегрованих у це міністерство ЦОВВ;
- децентралізований (мережевий) підхід, згідно з яким в існуючій розподіленій структурі ЦОВВ, що відповідають за розвиток інформатизації, інформаційного суспільства та електронного урядування, уточнюються лише їх цілі, завдання, функції, горизонтальні комунікації та їх зміст без створення додаткових державних органів, а також визначається один із цих ЦОВВ як координатор і головний орган у формуванні та реалізації державної політики у цій сфері.

Перевагами *першого підходу* є:

- формування та виконання єдиної державної політики у визначеній сфері;
- підвищення рівня керованості та координованості ЦОВВ;
- усунення розпорошеності сфери;
- підвищення статусу координуючого органу (міністерства) та можливостей впливу на сферу;
- усунення дублювання функцій та завдань ЦОВВ і конкуренції між ними за вплив на сферу.

Недоліками його є: суперечність загальному процесу децентралі-

зації, дерегуляції та деконцентрації органів влади, втрата на час формування нової системи рівня керованості й ефективності управління, додаткові витрати на утримання апарату міністерства та організацію вертикальних (ієрархічних) зв'язків.

Перевагами *другого підходу* є те, що він:

- не потребує додаткових витрат (фінансових і часових) на свою реалізацію;
- відповідає загальному процесу децентралізації, деконцентрації та демократизації влади.

Саме такий підхід застосовується в більшості провідних країн світу, але досвід України показує складність його реалізації в нашій країні, насамперед, унаслідок проблеми домінування відомчих підходів у державному управлінні. До основних недоліків цього підходу слід віднести, насамперед, такі: обмежені можливості щодо координації; інертність у формуванні, ухваленні та реалізації рішень, суб'єктивність визначення головного ЦОВВ, необхідність налагодження ефективних комунікацій.

Існує і *третій підхід*, який об'єднує зазначені підходи.

2.2. Механізми міжнародної ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»

Партнерство «Відкритий Уряд» (англ. Open Government Partnership) є багатосторонньою ініціативою, платформою для національних реформаторів, мета яких – зробити свої уряди спроможними більш активно реагувати на потреби громадян²⁵. Цей механізм знаходиться в стадії удосконалення і на сьогодні є найбільш демократичним, прозорим та відкритим.

20 вересня 2011 р. у рамках сесії Генеральної Асамблеї ООН 8 країн-засновниць (Бразилія, Сполучені Штати Америки, Індонезія, Мексика, Норвегія, Філіппіни, Південно-Африканська Республіка, Сполучене Королівство) започаткували міжнародну Ініціативу «Партнерство «Відкритий Уряд» (далі – Ініціатива), підписавши Декларацію Партнерства. У вересні 2011 року до Ініціативи приєдналась й Україна, а на початку 2016 таких країн було 69, які взяли на себе зобов'язання стосовно:

-
- підвищення доступу до публічної інформації про діяльність органів державної влади;
 - підтримки залучення громадянського суспільства до формування державної політики;
 - впровадження високих стандартів професійної чесності в державному управлінні;
 - використання нових технологій задля відкритості та підзвітності.

Щоб стати членом Відкритого уряду, країни-учасниці повинні схвалити Декларацію «Партнерства «Відкритий Уряд» на найвищому рівні, представити план дій, що розроблений за допомогою консультацій з громадськістю, і зобов'язатися щорічно об'єктивно звітувати про його виконання.

У рамках Ініціативи країни-учасниці розробляють спільно з інститутами громадянського суспільства та надають Керівному комітету Ініціативи План дій; координують діяльність та впроваджують взяті на себе зобов'язання згідно з цим Планом дій; забезпечують відкритість процесу впровадження Ініціативи та консультацій з громадськістю; опубліковують звіт-самооцінку про результати роботи через 12 місяців впровадження Плану дій; проходять незалежне оцінювання результатів діяльності.

Керівний комітет Ініціативи базується у Сполучених Штатах Америки. До складу Керівного комітету входять представники урядів країн, що є учасниками Ініціативи, та представники організацій громадянського суспільства. Склад Керівного комітету формується шляхом проведення виборів за принципом регіонального представництва (по 4 представника від урядів кожного з 4 регіонів – Африка, Азія, Америка та Європа). При цьому право брати участь у виборах до Керівного комітету мають країни, що:

- мають помітний прогрес у галузях, що були обрані для розвитку в рамках Ініціативи;
- опублікували всі необхідні документи (плани дій, звіти про самооцінку тощо) не пізніше ніж через місяць від визначеної дати;
- дотримувалися Декларації Партнерства;
- забезпечують фінансову підтримку Ініціативи (за винятком випадків фінансової кризи);

- регулярно беруть активну участь у засіданнях Керівного комітету та зустрічах підкомітетів.

Перший План дій з упровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»²⁶ на 80% складався із заходів, запропонованих громадськими експертами. План був обговорений під час Національного круглого столу та затверджений Урядом у 2012 році. На міжнародній конференції Партнерства 17–18 квітня 2012 р. у м. Бразилія (Бразилія) український План дій був визнаний як один з найкращих, що відзначила на той час Держсекретар США Гіларі Клінтон в частині запровадження системи електронних звернень громадян та прозорості видобувних галузей.

Наступний План дій з упровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» було прийнято на 2014–2015 роки²⁷, наразі чинним є План дій на 2016–2018 роки. В усіх зазначених документах значна увага приділяється розвитку електронного урядування та електронної демократії.

Серед основних *принципів* Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» визначають:

- прозорість державного управління (своєчасне надання публічної інформації у форматі, зручному для її пошуку, обробки та подальшому використанню, у тому числі у формі відкритих даних; висвітлення цілей, завдань, планів діяльності органів влади у формі, що забезпечує просте та доступне їх розуміння громадянами);
- залучення громадськості до формування та реалізації державної політики;
- боротьба з корупцією;
- впровадження нових інформаційних технологій.

Виклики перед Україною як учасником механізму міжнародної ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»:

- координувати діяльність та впроваджувати взяті на себе зобов'язання згідно з Планом дій;
- забезпечити відкритість процесу впровадження Ініціативи та консультацій із громадськістю;
- опублікувати звіт-самооцінку про результати роботи через 12 місяців впровадження Плану дій;
- погодитися на незалежне оцінювання результатів діяльності.

Серед чинників, що перешкоджають ефективній реалізації в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд», насамперед, слід назвати²⁸:

- неготовність та небажання більшості публічних службовців дотримуватись у своїй діяльності стандартів відкритого урядування;
- недостатня активність діяльності Координаційної ради з питань реалізації в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»;
- недостатнє використання органами виконавчої влади, відповідальними за виконання плану заходів, потенціалу співробітництва з громадськими організаціями, бізнесом та міжнародними організаціями-партнерами Ініціативи в процесі впровадження Ініціативи;
- брак бюджетних коштів;
- неналежне виконання окремими органами виконавчої влади законодавства з питань доступу громадян до публічної інформації, забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики;
- неналежний інформаційний супровід реалізації Ініціативи;
- низька якість надання адміністративних послуг населенню;
- неузгодженість з іншими механізмами розвитку електронного урядування;
- невизначеність стосовно координатора Ініціативи з числа ЦОВВ та його статусу;
- недостатня організація взаємодії з експертною спільнотою.

Першочерговими завданнями Ініціативи є:

- посилення партнерської взаємодії органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства шляхом залучення громадян до формування та реалізації державної політики;
- забезпечення доступу до публічної інформації;
- запобігання і протидія корупції;
- забезпечення належного урядування шляхом підвищення якості надання адміністративних послуг і впровадження електронного урядування;

- використання інформаційних технологій в державному управлінні.

Центральним суб'єктом національного механізму державного управління Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» є Координаційна рада, основними завданнями якої є:

- сприяння забезпеченню координації заходів з реалізації Ініціативи в Україні;
- проведення аналізу стану реалізації Ініціативи;
- сприяння забезпеченню відкритості та прозорості реалізації Ініціативи, залучення до нього інститутів громадянського суспільства;
- співпраця з Керівним комітетом Ініціативи, іншими міжнародними організаціями, які підтримують впровадження Ініціативи.

Зовнішня складова механізму Ініціативи передбачає:

- взаємодію Координаційної ради з Керівним комітетом Ініціативи;
- контроль незалежними механізмами Ініціативи;
- публічну оцінку реалізацію Планів дій Ініціативи самим Урядом та представниками громадських організацій.

Слід зазначити, що сьогодні реалізація напрямів публічної політики з електронного урядування в Україні, таких як відкриті дані, електронне декларування, електронні петиції та електронні звернення громадян, електронні закупівлі в системі ProZorro, здійснюються в контексті заходів Ініціативи також.

2.3. Механізм розвитку інформаційного суспільства. Стратегія розвитку інформаційного суспільства

Закон України «Про інформацію» серед пріоритетних напрямків державної інформаційної політики визначає створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства. В Україні формально процес розбудови інформаційного суспільства розпочався з приєднання України до рішень Всесвітніх самітів з розвитку інформаційного суспільства (Женевського 2003 року та Туніського 2005 року), а саме: Женевської Декларації принципів²⁹, Женевського

Плану дій³⁰, Туніських зобов'язань³¹, Туніської програми для інформаційного суспільства³², та прийняттям у 2007 році Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.»³³ та рішення Уряду «Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.»³⁴, яким передувала прийняття постанови Верховної Ради України «Про рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні»³⁵.

З метою посилення механізму контролю за станом розвитку інформаційного суспільства, в щорічну доповідь «Про стан розвитку інформаційного суспільства», формування якої Урядом і подальший розгляд Парламентом передбачено Законом України «Про національну програму інформатизації», починаючи з 2008 року додатково включаються статистичні, аналітичні та прогнозні дані стосовно розвитку інформаційного суспільства, і яка в зв'язку з цим була перейменована в щорічну Доповідь «Про стан інформатизації та розвитку інформаційного суспільства»³⁶.

У 2013 році було прийнято Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні³⁷ (далі – Стратегія), розробка та прийняття якої в Україні затрималась майже на 8 років. Згідно з рішеннями Всесвітніх самітів з розвитку інформаційного суспільства кожна з країн, що підписала ці документи, у тому числі, Україна, повинні були розробити та впровадити відповідні національні стратегії в найближчі строки після завершення роботи вищевказаних самітів.

Стратегія визначає мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи і механізм реалізації цієї Стратегії з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку України в перспективі до 2020 року.

Стосовно розвитку електронного урядування Стратегія чітко визначає основні засади³⁸:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення;
- розроблення та впровадження концептуальних засад інтегрованої системи «Електронний Уряд»;
- забезпечення ефективності та якості адміністративних послуг населенню та бізнесу, що надаються за допомогою ІКТ;

- створення системи електронної взаємодії державних органів;
- впровадження в діяльність державних органів типових організаційно-технологічних рішень та забезпечення їх ефективного функціонування;
- впровадження відомчих інформаційних систем планування та управлінської звітності;
- нормативно-правове регулювання процедури забезпечення архівного зберігання електронних документів;
- створення Єдиного державного порталу адміністративних послуг;
- здійснення додаткових заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для надання послуг із застосуванням ІКТ, зокрема особам, які потребують соціальної допомоги та реабілітації;
- підвищення ефективності та прозорості процедури здійснення державних закупівель з урахуванням інтенсифікації впровадження системи електронних державних закупівель;
- поширення досвіду, набутого під час реалізації пілотних проектів у сфері електронного урядування, зокрема таких, як «Електронне міністерство», «Електронний регіон», «Електронне місто», «Електронне село»;
- організація та впровадження у рамках виконання міжнародної програми «Бібліоміст – глобальні бібліотеки в Україні» ініціативи «Публічні бібліотеки – мости до електронного урядування»;
- проходження державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування навчання з питань впровадження електронного урядування.

У Стратегії визначено механізм її реалізації, а саме³⁹:

- заходи щодо реалізації Стратегії, органи, відповідальні за їх виконання, та строки виконання таких заходів визначаються у планах заходів (дій) щодо її реалізації, насамперед у Національному плані дій щодо впровадження Програми економічних реформ на відповідний рік;
- реалізація положень Стратегії здійснюється також шляхом

включення відповідних заходів до переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації.

Для успішної реалізації Стратегії розробляється і впроваджується система моніторингу. Результати моніторингу включаються до Щорічної доповіді про стан інформатизації в Україні, яка подається Урядом до Парламенту.

Для проведення моніторингу з метою дотримання об'єктивності та неупередженості залучатимуться неурядові організації, незалежні інститути та експерти. Інститути громадянського суспільства здійснюють контроль за діяльністю державних органів щодо реалізації Стратегії, зокрема шляхом проведення громадської експертизи проектів нормативно-правових актів та концептуальних документів з питань інформаційного суспільства. Результати моніторингу можуть бути підставою для коригування планів заходів з реалізації Стратегії.

Стратегія дозволила розв'язати низку взаємопов'язаних проблем:

- удосконалила категорійно-понятійний апарат, надала визначення е-демократії, е-комерції, е-послугам, е-культурі, е-освіті, е-економіки тощо, визначивши для кожної з зазначених сфер пріоритетні напрямки та стратегічні завдання;
- актуалізувала оцінку стану розвитку інформаційного суспільства в Україні, визначила основні проблеми, тенденції розвитку цієї сфери, пріоритети, стратегічні завдання, очікувані результати від впровадження;
- вперше було визначено кількісно-якісні показники розвитку інформаційного суспільства до 2020 року з чіткою прив'язкою до кожного з етапів;
- взаємозв'язок механізмів Стратегії з механізмами національної програми інформатизації, Національного плану дій, з європейськими стратегіями розбудови інформаційного(цифрового) суспільства тощо.

Втім Стратегія, як і Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007–2015 роки», залишається декларативним документом, ресурсно не забезпеченим, недостатньо обґрунтованим, який не було конкретизовано та деталізовано у відповідних планах дій і заходів, державних програмах і проектах. Головною причиною такого стану є відсутність в організаційному механізмі їх справжнього головного суб'єкта (координатора).

Необхідно також вказати на такий механізм впливу Парламенту

на сферу інформаційного суспільства, як парламентські слухання, які оформлюються у вигляді відповідних постанов Верховної Ради України і мають рекомендаційний характер. За останні 10 років Парламентом було тричі проведено парламентські слухання за даною тематикою та постановами затверджено відповідні рекомендації, а саме:

1. Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні⁴⁰;
2. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні»⁴¹;
3. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України»⁴².

У кожній із вищезазначених постанов виокремлювались проблеми розвитку електронного урядування як однієї з важливих складових загального процесу розвитку інформаційного суспільства. Наприклад, в останніх Рекомендаціях парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України» стосовно впровадження технологій електронного урядування запропоновано⁴³:

- розробити та подати на розгляд Парламенту зміни до Закону України «Про Національну програму інформатизації» щодо відновлення координуючої ролі генерального державного замовника НПП, забезпечення прозорості формування та виконання проектів інформатизації;

розробити:

- Концепцію розвитку електронного урядування в Україні на період до 2020 року;
- програму та план заходів з підвищення ІКТ-компетентності державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування;

розробити у тримісячний термін:

- з урахуванням кращих світових практик та вітчизняного досвіду програму та план заходів з впровадження технологій електронного урядування;

- програму та план заходів упровадження Європейських криптографічних стандартів;
- дворічний план дій забезпечення подання будь-якої звітності лише одному з будь-яких органів державної влади виключно у формі електронних документів;

забезпечити:

- виконання Національної програми інформатизації та створити загальнодержавну територіально розподілену систему захищеної електронної пошти органів державної влади;
- проведення громадської експертизи державних програм інформатизації;
- загальнодержавну координацію розбудови систем надання електронних адміністративних послуг для центральних органів виконавчої влади та для органів місцевого самоврядування.

Механізм імплементації цих рекомендацій за Постановою Верховної Ради такий⁴⁴:

1. Рекомендувати Кабінетові Міністрів України під час підготовки Програми діяльності Кабінету Міністрів України розробку проектів державних програм економічного і соціального розвитку України, законопроектів про Державний бюджет України на 2017 рік та наступні роки, інших проектів законів України, прийняття нормативно-правових актів, що стосуються галузі інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційного простору України, враховувати рекомендації, зауваження та пропозиції, висловлені учасниками зазначених парламентських слухань.

2. Кабінету Міністрів України до 1 липня та до 1 грудня 2016 року поінформувати Верховну Раду України про стан реалізації Рекомендацій парламентських слухань, схвалених цією Постановою.

3. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку.

Рішення парламентських слухань позитивно відрізняє системність, комплексність, масштабність рішень, відкритість та прозорість процедур їх формування та широке коло учасників цього процесу (представники громадськості, бізнесу, органів публічної влади, відомі вчені). Їх слабкість полягає в необов'язковості виконання рекомендацій та відсутності ресурсного забезпечення.

2.4. Механізм «Зеленої книги» та «Білої книги» з електронного урядування

Одним з найрозповсюдженіших та визнаних демократичних механізмів формування та реалізації публічної політики в провідних країнах світу, насамперед країнах-членах ЄС, є механізми так званих «Зеленої книги» та «Білої книги».

«Зелена книга» – це документ, який використовується урядами демократичних країн для декларування та обговорення головних напрямів та змісту державної політики у тій чи іншій сфері, узгодження їх з громадськістю та бізнесом.

На сьогодні в українському законодавстві не передбачено існування такого документа як «Зелена книга», а діючими адміністративними регламентами та процедурами не передбачено розробку, обговорення, доопрацювання та ухвалення уповноваженими органами державної влади напрямів реалізації державної політики у формі «Зеленої книги» та подальшої її деталізації та конкретизації у вигляді «Білої книги».

Найближчим еквівалентом зазначеного документа у вітчизняних реаліях є «доктрини», «концепції» та «стратегії», що визначають існуючі проблеми, напрями, цілі та завдання, на реалізацію яких спрямовується державна політика, а також очікувані результати від їх реалізації. Близькими за своєю сутністю теж є «щорічні доповіді» про стан та перспективи розвитку окремої галузі та «аналітичні довідки», які обґрунтовують доцільність ухвалення певних стратегічних рішень.

Головною особливістю «Зеленої книги» є те, що цей документ з реалізації державної політики передуює розробці конкретних нормативно-правових актів та ухваленню рішень і передбачає попереднє ретельне вивчення та відкрите публічне обговорення ключових проблем у тій чи іншій сфері державної політики, а також способів їх вирішення. Конкретні рішення органів влади, у тому числі нормативно-правові акти, розробляються та ухвалюються на виконання тієї державної політики, яка викладена у «Білій книзі», що розробляється на основі «Зеленої книги». У такий спосіб забезпечується цілісність, системність та послідовність у проведенні державної політики, прозорий та відкритий до пропозицій зацікавлених сторін процес її підготовки.

Окрему увагу при розробці «Зеленої книги» приділяють процесам публічних і експертних консультацій та обговорення з метою виявлення, формулювання та встановлення альтернативних способів розуміння проблем та підходів до їх вирішення, які пропонують зацікавлені сторони, аби за їх результатами запропонувати максимально збалансований варіант відповідної державної політики. Окрім того, «Зелена книга» має на меті пояснити логіку пропонованого курсу та сформувані очікування щодо змісту тієї політики, яку планує проводити держава у відповідній сфері.

Варто зазначити, що, враховуючи широку направленість сфери електронного урядування, а також з метою досягнення конкретних цілей та результатів, під час розробки «Зеленої книги» з електронного урядування в Україні у 2014–2015 роках були встановлені чіткі рамки та визначені базові напрями дослідження, а саме:

- електронна взаємодія органів влади;
- електронні послуги;
- відкриті дані;
- електронна демократія (участь).

«Зелена» і «Біла» книги широко застосовуються в країнах ЄС, передують офіційній розробці та прийняттю нормативно-правових актів з державної політики.

За своєю сутністю та змістом цей механізм наближений до Політичної пропозиції щодо реалізації державної політики, яка визначена Регламентом Уряду і застосовується для вирішення питань суспільно-економічного життя, які потребують визначення концептуальних засад реалізації державної політики, пріоритетів та стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку, послідовності дій, вибору оптимальних шляхів і способів розв’язання проблеми, проведення реформ. Політична пропозиція вноситься на розгляд Кабінету Міністрів разом з концепцією реалізації державної політики у відповідній сфері. До політичної пропозиції додаються перелік критеріїв, за якими оцінюється ефективність результатів її реалізації, та порядок проведення моніторингу реалізації, а також комунікативний план, у якому зазначаються заходи з висвітлення у засобах масової інформації відповідного рішення Кабінету Міністрів. Політична пропозиція береться за основу під час підготовки планів заходів, проектів законів та інших актів законодавства. За результатами розгляду політичної

пропозиції Кабінет Міністрів приймає розпорядження про схвалення концепції реалізації державної політики у відповідній сфері.

«Біла книга» – концептуальний документ, який використовується для обґрунтування концепцій, стратегій, програм, планів дій (заходів) та інших нормативно-правових актів, що визначають державну політику у тій чи іншій сфері. Вона описує цілі та інструменти державної політики у відповідній сфері як задля інформування суспільства про деталізовані наміри уряду, так і з метою виявлення розбіжностей у позиціях заінтересованих сторін щодо змісту політики, що пропонується та їх максимального узгодження і реалізується згодом у низці нормативно-правових актів⁴⁵.

В Україні офіційно термін «Біла книга» було застосовано в Законі України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави»⁴⁶ для систематичного інформування громадськості про діяльність Воєнної організації держави і правоохоронних органів.

Серія «Біла книга» включає книги:

- з електронної взаємодії⁴⁷;
- з електронних послуг⁴⁸;
- з електронної демократії⁴⁹;
- з електронної ідентифікації⁵⁰.

«Білі книги» є продовженням «Зеленої книги» з електронного урядування України⁵¹.

Так, наприклад, формування «Білої книги» з електронної взаємодії здійснювалось з урахуванням пріоритетних напрямів державної політики, визначених у Стратегії сталого розвитку «Україна–2020»⁵², Програмі діяльності Кабінету Міністрів України⁵³, Угоді про асоціацію України та ЄС⁵⁴ та інших нормативно-правових актах, де серед головних пріоритетів визначені децентралізація та деконцентрація влади, боротьба з корупцією, реформа державної служби, судової системи, відкриті принципи державного управління, прозорість, підзвітність і ефективність влади, включаючи й перехід до електронного урядування як одного з інструментів досягнення цих цілей.

Актуальність цього документа була обумовлена і завершенням у 2015 році терміну дії Концепції розвитку електронного урядування в Україні та Закону України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» і відсутністю документів, які б могли прийти на заміну цим законодавчим актам.

У «Білій книзі» було запропоновано підхід, що базується на мережевому державному управлінні та передбачає створення коаліції зацікавлених в реалізації державної політики органів публічної влади, громадськості та бізнесу. Виходячи зі структури, завдань і функцій існуючих органів виконавчої влади, основними суб'єктами впровадження та розвитку електронного урядування («локомотивами» електронного урядування), які могли би ввійти в таку коаліцію на центральному рівні, є:

Мінекономрозвитку – державна політика у сфері надання адміністративних послуг;

Мінюст – державна політика з питань використання електронного цифрового підпису, архівної справи і діловодства, захисту персональних даних;

Держспецзв'язок – державна політика у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій і користування радіочастотним ресурсом України;

Державне агентство з питань електронного урядування – державна політика у сфері розвитку інформаційного суспільства, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів;

НКРЗІ – державне регулювання у сфері телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку.

Такий підхід до розподілу повноважень значною мірою підтверджується Стратегією реформування державного управління України на 2016–2020 роки⁵⁵.

Досвід розробки та імплементації «Зеленої» та «Білих» книг державної політики у сфері електронного урядування може бути розповсюджено на інші сфери та галузі життєдіяльності суспільства та держави, його доцільно врахувати як в Регламенті Кабінету Міністрів України, так і в інших документах з метою адаптації національного законодавства до європейського. У завданні «Удосконалення методології формування політики, включаючи оцінку якості нормотворчої роботи» Плану заходів⁵⁶ з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2016–2017 роки вже передбачено такий захід, як «розробка методики підготовки та зразків програмних і стратегічних документів державної політики (аналітична записка, «Зелена книга», «Біла книга», концепція, стратегія, програма тощо)

та визначення їх особливостей і призначення в процесі формування, реалізації і моніторингу державної політики»⁵⁷.

2.5. Інші механізми публічного управління розвитком електронного урядування

Окремі завдання, проекти, програми з проблем електронного урядування здійснюються в механізмах реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 роки, державних цільових програм, національного плану дій, міжнародних механізмах технічної допомоги тощо, але в будь-якому випадку вони повинні максимально забезпечувати взаємоузгодженість, координованість, уникнення дублювання, раціональне взаємодоповнення. Так, наприклад, механізм державних цільових програм (ДЦП) є більш сучасним та універсальним порівняно з механізмом Національної програми інформатизації, але при його застосуванні втрачається специфіка сфери інформатизації та інформаційного суспільства. Окрім цього в ДЦП формалізовано всі стадії формування та реалізації, дія ДЦП чітко визначена та обмежена у часі, цей механізм передбачає обов'язкове громадське обговорення концепції ДЦП та здійснення її експертизи, класифікацію ДЦП як за критеріями сфери (області) застосування, так і за масштабом проблем, що повинні бути розв'язані.

Головний недолік механізму ДЦП полягає в наявності розриву між плануванням (програмуванням) та фінансуванням державних цільових програм, яких на сьогодні біля 300, більшість з яких не фінансується або фінансується лише частково.

Останнім часом визначилась негативна тенденція: відмова від механізму державного програмування, підміну його планами дій та планами заходів, які ресурсно не підтримані, і відбувається фактичний перехід на ручне управління.

Крім того з серпня 2014 р. Указом Президента України «Питання Національної ради реформ і Виконавчого комітету реформ»⁵⁸ запроваджено механізм Національної ради реформ, яка є спеціальним консультативно-дорадчим органом при Президентові України з питань стратегічного планування, узгодження позицій щодо впровадження в Україні єдиної державної політики реформ та їх реалізації, нала-

годження ефективного механізму взаємодії державних органів та інститутів громадянського суспільства в процесі здійснення реформ із залученням до співпраці з цих питань міжнародної спільноти, впровадження системного підходу до стратегічного планування, узгодження позицій та моніторингу реалізації реформ. Передбачено також створення Виконавчого комітету реформ як допоміжного органу при Президентові України, основним завданням якого є підготовка пропозицій щодо стратегічного планування реформ, їх узгодженого впровадження та моніторингу реалізації. Зазначені консультативно-дорадчі механізми доцільно застосовувати у тому числі в інтересах розвитку електронного урядування та електронної демократії.

Вирішення проблеми координації та взаємоузгодження всіх вищевказаних механізмів потребує комплексних структурних і функціональних змін у системі державного управління розвитком електронного урядування, включаючи її вищий рівень, зокрема, шляхом:

- визначення одного з вищевказаних механізмів за основний, його модернізацію з одночасним припиненням дії інших механізмів;
- раціонального об'єднання вищевказаних механізмів за принципом взаємного доповнення, усунення дублювання та підвищення їх ефективності;
- комбінації першого та другого підходів, що передбачає припинення неефективних, нерезультативних, декларативних механізмів та об'єднання між собою дієвих механізмів з подальшою їх модернізацією.

Вважається за доцільне застосування останнього підходу до розв'язання проблеми, а саме: комплексне застосування механізму Національної ради реформ, насамперед, щодо реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», механізму державних цільових програм (для формування та реалізації Програми електронного урядування), модернізованого під сучасні умови механізму Національної програми інформатизації.

Висновки

1. Незважаючи на певні позитивні якості механізмів Національної програми інформатизації, слід визнати, що сама

Програма потребує суттєвого оновлення або заміни на більш сучасний документ.

2. Аналіз таких механізмів, як: механізм Національної програми інформатизації, механізм розвитку інформаційного суспільства (які застосовуються в інтересах розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування), – показав, що їх загальним недоліком є декларативність, недостатня обґрунтованість і відсутність координації між собою, надмірна бюрократизованість та негнучкість.
3. Комплексне застосування механізмів Міжнародної Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд», механізмів розвитку інформаційного суспільства, механізмів Зеленої та Білих книг державної політики у сфері електронного урядування, механізму державних цільових програм (для формування та реалізації Програми електронного урядування), інших сучасних механізмів публічного управління, насамперед щодо реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» допоможе модернізувати та вдосконалити існуючі механізми.

Запитання для самоконтролю

1. Які основні механізми публічного управління розвитком електронного урядування?
2. Яка головна мета закладена в Національній програмі інформатизації?
3. Які законодавчі основи політики розвитку інформаційного суспільства України?
4. Що стало правовою основою розроблення та реалізації Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні?
5. Які напрями розвитку електронного урядування охоплюються механізмами Зеленої та Білої книги державної політики у сфері електронного урядування в Україні?
6. Що таке механізм державних цільових програм? Які переваги і недоліки цього механізму?

Рекомендована література

1. Електронна взаємодія. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.0). – Режим доступу: <https://goo.gl/Ozlvar>. – Назва з екрану.
2. Електронна демократія. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 1.0). – Режим доступу: <https://goo.gl/ysaR0u>. – Назва з екрану.
3. Електронні послуги. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.3). – Режим доступу: <https://goo.gl/uQb5dS>. – Назва з екрану.
4. Зелена книга державної політики у сфері електронного урядування в Україні / уклад.: Кобець Р. В. – К.: Новий друк, 2015. – 54 с.
5. Концепція електронної ідентифікації України. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.0). – Режим доступу: <https://goo.gl/doXEoS>. – Назва з екрану.
6. План заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2016–2017 роки. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/document/249175747/R0474.doc>. – Назва з екрану.
7. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР // ВВР України. – 1998. – № 27–28. – С. 181.
8. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V // ВВР України. – 2007. – № 12. – С. 102.
9. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 386-р від 15.05.2013 р. // Урядовий кур'єр від 13.06.2013 р. – № 105.

3. ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

3.1. Публічне управління розвитком інформаційного суспільства країн ЄС

У рамках ЄС можна виділити декілька дуже успішних, але досить різних моделей розвитку інформаційного суспільства: скандинавську, центральноєвропейську (ФРН), західноєвропейську (Швейцарія, Нідерланди), острівну (Великобританія) тощо. Таким чином, хоча Україна й визначила чітко свій зовнішньополітичний курс на євроінтеграцію, їй доведеться шукати власний шлях інформаційного розвитку, щоправда, орієнтуючись при цьому на стандарти і цілі ЄС. Водночас очевидно, що врахування і творче використання відповідного досвіду інших європейських країн також є абсолютно необхідним для нашої держави на цьому шляху⁵⁹.

Зважаючи на підписання Україною Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом⁶⁰, основні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні до 2020 року мають бути гармонізовані з орієнтирами розвитку, визначеними ініціативою «Цифровий порядок денний для Європи»⁶¹ в рамках європейської стратегії економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, сталого і всеосяжного зростання»⁶². Крім того, розвиток електронного урядування визначено одним з головних пріоритетів Європейського плану дій у сфері електронного урядування на 2016–2020 роки⁶³.

У цьому контексті ключовими для нашої держави нині є два питання: 1) імплементація профільних документів і проектів ЄС в українське національне законодавство; 2) можливості врахування й використання Україною відповідного досвіду окремих європейських країн.

Більшість країн-членів ЄС мають великий досвід законодавчого і проектного супроводу розвитку інформаційного суспільства. У 1994

році була прийнята Рекомендація для Європейської Ради – «Європа і глобальне інформаційне суспільство»⁶⁴. Як показав подальший глобальний розвиток ІТ та інформаційної сфери, в рекомендаціях вже тоді досить точно визначили абрис інформаційного суспільства майбутнього. Таким чином, основними техніко-технологічними напрямками його створення у рекомендаціях названо цифрові мережі інтегрованих послуг, широкосмугові лінії зв'язку, мобільна телефонія, супутниковий зв'язок. На цьому технологічному фундаменті автори рекомендацій передбачали створення комплексу інфраструктур, сервісів та послуг, який було названо «містком в інформаційне суспільство»: дистанційна зайнятість; дистанційне навчання; мережі, що зв'язують університети і дослідницькі центри; спектр послуг електронного зв'язку, доступний для малого та середнього бізнесу; комп'ютерні системи управління транспортними послугами; комп'ютерний контроль за повітряним сполученням; комп'ютерні мережі в сфері охорони здоров'я; е-торгівля; європейська мережа національних і муніципальних адміністративних органів; міські інформаційні супермагістралі⁶⁵.

Рекомендація для Європейської Ради «Європа і глобальне інформаційне суспільство» справила значний вплив на формування у подальшому нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства Європейського Союзу.

Наступним вагомим документом ЄС щодо розвитку інформаційного суспільства була ініціатива під назвою «eEurope», що була висунута Європейською Комісією та схвалена в 2000 році Європейською Радою в Лісабоні. Прийнята тоді програма «eЄвропа – інформаційне суспільство для всіх»⁶⁶ стала частиною Лісабонської стратегії ЄС, у рамках якої Європейський Союз поставив мету стати до 2010 р. найбільш конкурентоспроможною та динамічною економікою, заснованою на інноваціях та знаннях. Серед основних цілей даної ініціативи варто назвати такі:

- забезпечити входження всіх окремих громадян, сімей, підприємств, шкіл і адміністративних установ в цифровий вік і надати їм доступ в Інтернет;
- створити цифрову культуру, сповнену духом підприємництва та відкрити впровадженню нових інформаційних технологій;
- забезпечити стимулювання соціальної інтеграції засобами інформаційного суспільства.

Для досягнення цих цілей у 2000 р. був прийнятий відповідний

план дій під назвою «eEurope 2002»⁶⁷. Його найважливіші заходи були націлені на забезпечення більш дешевого, швидкого і надійного доступу в Інтернет, здійснення фінансових інвестицій та інвестицій в людський капітал, а також підтримку використання Інтернету.

На зміну програмі «eEurope 2002» прийшла програма «eEurope 2005»⁶⁸. Новий план дій передбачав головним чином підтримку широкого доступу в Інтернет за конкурентними цінами, забезпечення безпеки мереж та стимулювання використання інформаційних технологій державними та громадськими органами: тобто використання електронного уряду.

У наступній європейській ініціативі «i2010: Інформаційне суспільство та медіа для подальшого зростання і нових робочих місць»⁶⁹, було окреслено нові стратегічні завдання Європейської Комісії в сфері інформаційного суспільства та ЗМІ на період до 2010 року.

Ініціатива i2010 була спрямована на досягнення трьох головних цілей:

- створення єдиного європейського інформаційного простору, необхідного для успішного функціонування відкритого та конкурентоспроможного внутрішнього ринку в сфері інформаційного суспільства та засобів масової інформації;
- зростання інновацій та інвестицій в дослідження в області ІКТ;
- у розвитку інформаційного суспільства пріоритети – досягнення кращої якості життя і надання електронних послуг.

Нарешті, в рамках прийнятої Європейською Радою навесні 2010 р. стратегії соціально-економічного розвитку Європейського Союзу на період до 2020 року «Europe 2020»⁷⁰ було ухвалено одну з її семи флагманських ініціатив «Цифровий порядок денний для Європи» (Digital agenda for Europe)⁷¹. Саме ця галузева стратегія є основним нині діючим проектним документом з розвитку інформаційної сфери Євросоюзу.

У свою чергу, в «Цифровому порядку денному для Європи» визначений 101 захід в межах семи ключових напрямів подальшої роботи довкола «перезавантаження економіки ЄС і отримання максимальної віддачі від цифрових технологій для громадян і бізнесу». Ними є⁷²:

1. Створення єдиного цифрового ринку. Зняття правових та адмі-

ністративних бар'єрів і створення єдиних правил для вільного транс-кордонного поширення онлайн-послуг та контенту;

2. Досягнення інтероперабельності програмного забезпечення і контенту, оптимізація відповідних стандартів – покращення нормативних процедур та підвищення сумісності для досягнення безперешкодної взаємодії численних ІТ-пристроїв і додатків, сховищ даних і послуг;

3. Підвищення довіри і безпеки користувачів – захист від шкідливого програмного забезпечення, скоординована європейська відповідь на кібер-атаки, модернізація системи захисту персональних даних;

4. Розвиток швидкісного Інтернету (широкозмугового доступу – ШСД) – досягнення до 2020 року Інтернет-швидкості 30 Мбіт/с або вище для всіх європейських громадян. Широкозмуговий доступ має важливе значення для економічного зростання, створення робочих місць, доступності е-послуг. Єврокомісія планує вивчати шляхи залучення інвестицій у галузь, у тому числі за допомогою кредитних та податкових пільг;

5. Розвиток наукових досліджень та інновацій – інвестиції ЄС у профільні дослідження та розробки (R&D) складають трохи більше третини від таких у США. Відтак, планується залучення найкращих дослідників, створення інфраструктури світового класу, адекватне фінансування, втілення найкращих ідей у товарах та послугах, подальша координація діяльності R&D-центрів та об'єднання зусиль країн-членів ЄС;

6. Подальше поширення цифрової грамотності і навичок роботи з ІТ серед громадян ЄС. Більше половини європейців (250 млн) використовують Інтернет щодня, але ще 30% ніколи не використовували його. У той же час кожний громадянин має право на оволодіння навичками для здійснення е-торгівлі, користування електронними громадськими, соціальними і медичними послугами, на дистанційне навчання і вигоди е-демократії;

7. ІТ для вирішення соціальних проблем – зокрема, скорочення споживання енергії, підтримка життя старіючих громадян, модернізація медичних послуг, підвищення якості державних послуг, оцифрування культурної спадщини Європи, забезпечення повсюдного доступу до Інтернету⁷³.

У 2012 році Європейська Комісія презентувала модернізований варіант семи ключових напрямів, розроблений з урахуванням

найперспективніших трендів глобального розвитку ІТ і актуальних потреб інституційного та нормативно-проектного забезпечення галузевої регуляторної політики ЄС. Зокрема, серед «оновлених пріоритетів» розвитку містяться завдання щодо розробки панєвропейської стратегії з кібернетичної безпеки у комплексі з відповідною Директивою⁷⁴, а також спеціальної програми з розвитку індустрії хмарових обчислень в ЄС⁷⁵ та відповідного координаційно-консультативного органу. Як і завжди, мають місце макроекономічні розрахунки проектної результативності всіх цих заходів. Так, за прогнозами Комісії, реалізація цілей оновлених «семи стовпів» до 2020 року збільшить ВВП Євросоюзу на 5% і дозволить створити 1,2 млн робочих місць (у довгостроковій перспективі – 3,8 млн). Такого ефекту планується досягти за рахунок збільшення інвестицій в ІКТ, підвищення рівня цифрової грамотності населення, впровадження інновацій (у тому числі в державному секторі), подальшого розвитку е-інфраструктури та Інтернет-економіки.

При вивченні проектних документів Європейського Союзу звертає на себе увагу їх тісна взаємопов'язаність і чітка ієрархічність. Весь корпус документів створює таку собі піраміду, де будь-яка загальна стратегія чи програма складається з низки більш ретельно та конкретно розроблених галузевих стратегій чи програм, а ті в свою чергу «розпадаються» на ще вужчі локальні проекти, у межах яких вже є можливість безпосередньої та предметної роботи на рівні окремих регіонів, спільнот, підприємств тощо⁷⁶.

Наприклад, «Цифровий порядок денний для Європи» являє собою загальноєвропейську галузеву стратегію, але водночас є інтегральною складовою загальної програми соціально-економічного розвитку ЄС «Європа 2020». При цьому, як показано вище, в самому «Порядку денному» визначено сім пріоритетних напрямів роботи заради виконання тринадцяти головних завдань, що сформульовані у вигляді конкретних цифр і календарних дат. Задля реалізації цих завдань запланований 101 захід. У свою чергу, в процесі імплементації заявлених в рамках стратегії локальних «підпрограм» виникають спеціалізовані проекти та ініціативи, так би мовити, більш прикладного рівня.

Прикладом, для реалізації стратегії «Вивільнення потенціалу хмарних обчислень в Європі» (один з «семи стовпів» «Порядку денного») було запущено підпорядковані їй проекти «Європейське хмарове партнерство» (European Cloud Partnership), що діє у форматі

проведення регулярних зустрічей «Керуюча панель» (SteeringBoard), ініціатива Cloud-for-Europe (C4E), команда «Узгодження хмарових стандартів» (Cloud Standards Coordination), що опікується виробленням відповідної «дорожньої карти» (cloud standardisation roadmap). Під реалізацію великого і дорогого (більше 9 млрд євро) паневропейського проекту охоплення до 2020 року всієї території Союзу високошвидкісними та ультра-швидкісними ширококутовими мережами Connecting Europe Facility (приблизно можна перекласти як «Засіб для поєднання Європи») взагалі створюються численні інвестиційні фонди і налагоджується широке приватно-державне партнерство.

Там, де простір застосування галузевої стратегії перетинається з іншими ареалами розвитку та планування, відбувається узгодження відповідних проектів. Приміром, завдання «Порядку денного» подекуди корельовано з завданнями рамкової програми з науково-технічного та інноваційного розвитку ЄС «Horizon 2020»⁷⁷, – зокрема в частині хмарових технологій, розвитку освітнього простору, екології, охорони здоров'я, освоєння космосу.

У цілому ж «Digital Agenda for Europe» являє собою план дій, спрямований на досягнення двоєдиної мети: забезпечення глобальної конкурентоспроможності Євросоюзу через розвиток та імплементацію ІКТ, а також «дигіталізації» суспільства, тобто розповсюдження цифрових технологій в усіх сферах і прошарках європейського соціуму. Для України особливо важливим є вивчення досвіду Євросоюзу в цій галузі⁷⁸.

3.2. Публічне управління розвитком електронного урядування деяких країн ЄС

Континентально-європейська модель електронного урядування характеризується:

- наявністю наддержавних інституцій (Європарламент, Єврокомісія, Європейський суд), рекомендації яких обов'язкові для виконання всіма країнами ЄС;
- високим ступенем інтеграції європейських країн, що проявляються в єдиному загальноєвропейському інформаційному просторі;

- жорстким законодавством, що регулює інформаційні відносини та інформаційні потоки.

Німецька державна стратегія обслуговування населення в мережі Інтернет спирається на чотири керівні принципи, що охоплюють чотири сектори реформ:

- новий розподіл, що веде до зростання ефективності й покращення дотримання законів;
- більша орієнтація на громадян, які повинні бачити у федеральному уряді партнера;
- різнобічний розвиток державних служб, у результаті якого органи влади будуть краще справлятися зі своїми обов'язками, ефективніше використовувати кошти і діяти більш прозоро;
- ефективне керівництво, що дозволяє наймати й утримувати в організації службовців, зацікавлених у результатах своєї роботи⁷⁹.

Формування електронного урядування у Франції характеризується низкою глибоких перетворень: запровадження нових ІКТ в освіту; політика культури нових мереж; застосування ІТ для модернізації публічних послуг; застосування ІТ у бізнесі для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності країни; забезпечення зайнятості населення в секторі ІКТ; сприяння ефективному регулюванню та захисту інформаційного середовища.

У Фінляндії простежується високий ступінь упровадження онлайн-технологій в обслуговуванні державними установами підприємств і громадян. Найвищий рівень упровадження даних технологій серед державних структур демонструють податкова і митна служби, а також інші установи, чия діяльність пов'язано з обліком і контролем отримання доходів⁸⁰.

У Швеції існує урядовий Інтранет, що забезпечує захищеність обміну інформацією між агентствами держави. Необхідною умовою для агентств, що хочуть бути залученими до мережі, є акредитація їх Агентством з адміністративного розвитку. Нині шведи широко користуються ідентифікаційними е-картками, що забезпечують доступ до сервісів електронного урядування, банківських систем, а також значно допомагають при подорожах для засвідчення особи в межах Шенгенської зони⁸¹.

Стратегія електронного урядування Данії здебільшого зосеред-

жена на упровадженні простих та ефективних онлайн-послуг за рахунок: припинення використання паперових документів і організації взаємодії громадян з урядом через поштову е-скриньку або персональний веб-сайт на центральному порталі; організації взаємодії уряду з бізнесом у режимі онлайн-обслуговування, включаючи фінансові трансакції; субсидування відповідних програм упровадження ІТ добробуту в державні школи, лікарні, будинки літніх людей тощо; запровадження тісної співпраці з оцифруванням державного сектора⁸².

Норвегія прагне зробити уряд якомога відкритішим, прозорішим і демократичнішим. Громадяни Норвегії мають змогу моніторити діяльність уряду, отримувати всі необхідні послуги в режимі онлайн, ефективно захищати власні права і в такий спосіб здійснювати значний вплив на внутрішньодержавні справи⁸³.

Основний напрям розвитку електронного уряду Бельгії – упровадження у практику реального щоденного життя персональних смарт-карток, за якими можливо здійснювати не просто доступ до сервісів надання державних послуг, але і будь-які інтерактивні операції, аж до управління власним рахунком у банку. Аналогічно забезпечується доступ населення Естонії до сервісів електронного уряду за рахунок використання ідентифікаційних е-карток, за допомогою яких громадяни отримують можливість користуватися всіма державними інтернет-сервісами, у т. ч. сервісом інтернет-голосування громадян⁸⁴.

Естонія може бути одним з яскравіших прикладів передового досвіду запровадження електронного урядування в світі: вона не тільки перенесла багато державних функцій в Інтернет, але й вивчає можливість повного переведення електронного уряду на хмарні технології через сервери, розташовані на території своїх посольств в інших країнах. Такий крок дозволить Естонії забезпечити безперебійне постачання всіх своїх звичайних послуг естонцям, навіть якщо ті стануть віртуальними громадянами. Стратегічно дане рішення знизить вразливість уряду до великомасштабних кібератак. Чим більше віртуальною стає держава, тим менше її уряд залежить від території та інших матеріальних ресурсів. Отже, такі країни, як Естонія, будучи більш дрібними, мобільними, зможуть успішніше конкурувати, упроваджуючи інновації, залучаючи нових клієнтів⁸⁵.

Згідно з сучасним польським законодавством роль ІКТ в публічній адміністрації дуже важлива. На рівні інституційного забезпечення розвитком інформаційного суспільства та електронного уря-

дування у Польщі займається Міністерство управління та цифрізації (Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, МАС), що було створене у 2010 р.

Національна програма інформатизації має назву Polska Cyfrowa⁸⁶ та має на меті забезпечити широкий доступ до високошвидкісного Інтернету; підвищити ефективність і зручність електронних державних послуг; стимулювати ріст рівня комп'ютерної грамотності серед населення; збільшити обсяг послуг ІКТ та підняти їх якість.

Програма Polska Cyfrowa розділена на три пріоритетні напрямки, які відповідають найбільш важливим напрямам інформатизації. У кожному з трьох аспектів встановлено конкретні цілі і запропоновано дії для реалізації проекту.

Програма Polska Cyfrowa загалом дуже тісно пересікається з Цифровим порядком денним ЄС. Разом з цим, документ безумовно зорієнтований на постановку та виконання суто національних завдань, а згідно з Законом з інтегрованої інформатизації держави (2014 р.) – метою держави є не просто інформатизація, а надання послуг⁸⁷. Слід звернути увагу на використання в Польщі єдиної електронної платформи послуг публічної адміністрації – ePUAP. Як і в Україні, в Польщі створені і діють багато різних державних електронних реєстрів, але головне, що їх об'єднує єдина електронна платформа послуг публічної адміністрації – ePUAP. Всі ці реєстри сумісні між собою та інтеропераційні, тобто взаємодіють один з одним згідно європейських стандартів взаємодії (EIF 2.0).

3.3. Публічне управління розвитком електронного урядування США та Великобританії

Англо-американська концепція електронного урядування реалізує сучасні уявлення про реформування публічного управління. В основі такої концепції, на прикладі уряду США, є три такі принципи: уряд повинен концентруватися на громадянах, а не на бюрократії; уряд повинен орієнтуватися на результати своєї діяльності; уряд повинен базуватися на ринку, активно впроваджуючи інновації.

У *Сполучених Штатах* законодавча база створення електронного уряду почала формуватися з 1995 р., коли був прийнятий закон «Про зниження паперового документообігу» (Paperwork Reduction Act of

1995)⁸⁸, який у 1998 р. був реформований у наступний закон «Про позбавлення від паперового документообігу в урядових установах» (Government Paperwork Elimination Act of 1998)⁸⁹. Це, власне, і був старт широкомасштабного проекту упровадження електронного урядування в діяльність американських держструктур. Як основну проблему було позначено те, що досі громадянин змушений звертатися до окремого відомства, а не до уряду в цілому. Електронні технології були покликані усунути цей головний недолік⁹⁰.

Необхідно відзначити, що в США з 1995 по 1999 рр. частка користувачів Інтернету зростає в чотири рази і вже становила близько 40% населення країни, що створювало необхідну соціальну базу для попиту на урядові е-послуги. Це дозволило у 2002 р. розробити документ «Стратегія створення електронного уряду» (E-Government Strategy. Implementing the President's Management Agenda for e-Government. Simplified Delivery of Services to Citizens. February 27, 2002)⁹¹, де зазначено чотири основні проблеми, які гальмують упровадження ІТ⁹²:

- низька якість виконання державних програм;
- слабка інформатизація та автоматизація бізнес-процесів у держструктурах;
- відсутність інтеграції інформаційних систем;
- наявність опору змінам з боку держструктур.

У Стратегії викладаються цілі та принципи створення електронного уряду, проблеми та бар'єри на шляху його побудови, описуються принципи реалізації стратегії, а також наводиться опис 24 президентських ініціатив у галузі створення електронного уряду.

У результаті було сформульовано пропозиції щодо реорганізації процесу упровадження електронного уряду в США, які в подальшому було закріплено в законі «E-Government Act»⁹³.

Незважаючи на труднощі і проблеми, що виникають: відставання інституційного реформування та реорганізації правової бази від завдань електронного уряду, – у США склалася система управління процесом розвитку електронного уряду та покрокового впровадження публічних е-послуг як нерозривної частини адмінреформи. При цьому важливим фактором успіху став облік позицій, пов'язаних з інформатизацією публічного управління та якістю інтерактивних урядових послуг, у систему загальних оцінок ефективності функціо-

нування урядових відомств, що відбивається в обсягах фінансування з державного бюджету та спеціальних фондів⁹⁴.

У США запровадження електронного урядування проводиться під гаслом більшої відкритості й підзвітності уряду громадянам. Підзвітність не зводиться лише до надання якоїсь потрібної громадянам інформації, а забезпечується відкритою специфікацією комплексів показників роботи конкретних державних органів і створенням доступних населенню засобів моніторингу цих показників. Тож громадяни можуть самі визначати ефективність роботи урядових установ, а не покладатися лише на заяви керівників або вищих посадових осіб і повідомлення ЗМІ⁹⁵.

Стратегію розвитку електронного уряду в США націлено на підвищення ефективності роботи федерального уряду такими способами, як спрощення інформаційного сервісу; виключення дублювання один одного та надлишкових рівнів урядового управління; полегшення пошуку інформації та отримання послуг від федерального уряду для громадян, підприємців, урядових і федеральних службовців; націленість урядових структур на швидке задоволення потреб громадян; створення умов для втілення в життя інших ініціатив федерального уряду з підвищення ефективності його діяльності.

У США основний акцент зроблено на створенні інформаційних магістралей, що дозволяють забезпечити універсальне обслуговування громадян та забезпечити їх інформацією щодо проблем публічного управління. Тут проявляється яскраво виражена тенденція переходу від монологічної політико-адміністративної влади до діалогу між чиновниками та громадянами до форми сервісної влади⁹⁶.

Адміністрацією США в сфері побудови електронного уряду була реформована вся політика і структура публічного управління інформаційними потоками і ІТ, зокрема:

- завдання створення електронного уряду стало національним і одним із пріоритетних;
- владні повноваження з проведення політики створення електронного уряду було максимально сконцентровано як на загальнофедеральному рівні, так і на рівні державних установ;
- створена система персональної відповідальності за інформатизацію державних органів; політика і практика створення

електронного уряду були уніфікованими і стали прозорими і підзвітними.

Успішно практикується діяльність з оприлюднення офіційної статистичної інформації у формі відкритих даних (в повному обсязі і у вільному доступі). Саме цим реалізуються права громадян на свободу інформації, але за таких умов у США, поряд з при розвитком електронного урядування значна увага надається захисту персональних даних і забезпеченню безпеки. Отже, США істотно просунулися на шляху реалізації ідеї електронного уряду і формують багато рішень і технологій для електронного уряду, які запозичуються потім іншими країнами.

Досвід Великобританії. За результатами комплексної оцінки розвитку електронного урядування «United Nations E-Government Survey 2016. E-Government In Support Of Sustainable Development»⁹⁷ від Організації Об'єднаних Націй, Великобританія у 2016 році посіла 1 місце серед 193 країн, що оцінювалися. Тобто Великобританія є світовим лідером розвитку електронного урядування в 2016 році.

Формально Великобританія до початку 2017 року залишається членом ЄС (до виконання рішення референдуму «BREXIT 2015»). Оскільки Великобританія тривалий час була членом ЄС, то і розбудова інформаційного суспільства та електронного урядування відбувалася за загальноєвропейським законодавством, але, звичайно, була певна британська специфіка.

Розбудова інфраструктури електронного уряду Великобританії почалася у 2000 роках з прийняттям відповідного стандарту eGIF (e-government Interoperability Framework), та сьогодні успішно продовжується в рамках виконання завдань GDS (Government Digital Strategy)⁹⁸ – цифрової державної стратегії. Ця стратегія визначає те, як уряд стане цифровим «за замовчуванням». Бути цифровим «за замовчуванням» в першу чергу стосується державних послуг, які повинні створюватись вже у цифровій формі, та бути простими для розуміння і зручними для отримання, а також передбачати і альтернативні шляхи отримання, для тих хто не має змоги отримувати їх через Інтернет⁹⁹.

На неелектронні послуги уряд Великобританії витрачає 4 мільярди фунтів щорічно, надаючи громадянам можливості альтернативного доступу (безпосередньо в органах влади, по телефону, через пошту). Та одним з завдань Стратегії є зменшення цього показника

на 1,7 мільярди за рік шляхом переведення послуг в електронну форму надання та популяризації е-послуг серед населення¹⁰⁰.

Стосовно надання публічних послуг Великобританія пішла шляхом комплексного підходу до створення відповідного порталу www.gov.uk не лише як сервісу з надання актуальної, повної, несуперечливої й точної інформації з державних послуг, але і як системи забезпечення транзакцій за принципом єдиної точки доступу та системи підтримки міжвідомчої взаємодії в сфері забезпечення надання комплексних державних послуг.

Розробники порталу www.gov.uk сформулювали нову тезу, на якій базуються сучасні урядові інновації: від уряду в Інтернеті слід переходити до уряду з Інтернету.

Висновки

1. Більшість країн-членів ЄС мають великий досвід законодавчого і проектного супроводу розвитку інформаційного суспільства, але «Цифровий порядок денний для Європи» являє собою загальноєвропейську галузеву стратегію, що водночас є інтегральною складовою загальної програми соціально-економічного розвитку «Європа 2020». Крім того, розвиток електронного урядування визначено одним з головних пріоритетів Європейського плану дій у сфері електронного урядування на 2016–2020 роки.

У цьому контексті ключовими для нашої держави нині є два питання:

- впровадження профільних документів і проектів ЄС в українське національне законодавство з розвитку інформаційного суспільства;
- можливості урахування і використання Україною відповідного досвіду окремих європейських країн.

2. Континентально-європейська модель електронного урядування характеризується:

- наявністю наддержавних інституцій (Європарламент, Єврокомісія, Європейський суд), рекомендації яких обов'язкові для виконання всіма країнами ЄС;
- високим ступенем інтеграції європейських країн, що прояв-

ляються в єдиному загальноєвропейському інформаційному просторі;

- жорстким законодавством, що регулює інформаційні відносини та інформаційні потоки.

3. Англо-американська концепція електронного урядування реалізує сучасні уявлення про реформування публічного управління. В основі такої концепції покладено три принципи:

- уряд повинен концентруватися на громадянах, а не на бюрократії;
- уряд повинен орієнтуватися на результати своєї діяльності;
- уряд повинен базуватися на ринку, активно впроваджуючи інновації.

Запитання для самоконтролю

1. Які документи розвитку інформаційного суспільства ЄС є ключовими для впровадження в українське національне законодавство?
2. Які моделі розвитку інформаційного суспільства можна виділити в рамках ЄС?
3. В якому документі ЄС розвиток електронного урядування визначено одним з головних пріоритетів на 2016–2020 роки?
4. У межах яких ключових напрямів у «Цифровому порядку денному для Європи» визначено заходи подальшої роботи в сфері «перезавантаження економіки ЄС і отримання максимальної віддачі від цифрових технологій для громадян і бізнесу»?
5. Чим характеризується континентально-європейська модель електронного урядування?
6. Які три головні принципи англо-американської концепції електронного урядування?

Рекомендована література

1. Електронні послуги. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.3). – Режим доступу: <https://goo.gl/uQb5dS>. – Назва з екрану.
2. Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві: [монографія] П. С. Клімушин. – Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2016. – 524 с.
3. Digital agenda for Europe. – Access mode: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/digital-agenda-communication-en.pdf>. – Title from screen.
4. United Nations E-Government Survey 2016. E-Government in support of sustainable development. – Access mode: <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>. – Title from screen.

Ч-04

Частина 4. ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практична робота 1. Концептуальні засади державної інформаційної політики в Україні

Мета заняття: ознайомлення з правовою основою системи державної інформаційної політики в Україні; визначення тенденцій її розвитку, сильних та слабких сторін, шляхів удосконалення.

Об'єктом аналізу є чинна нормативно-правова база державної інформаційної політики.

Під час виконання завдань практичної роботи необхідно керуватися чинною нормативно-правовою базою інформатизації, розбудови інформаційного суспільства, інформаційної політики та політики інформаційної безпеки, електронного урядування.

Завдання для виконання:

Завдання 1. Визначити мету, напрями, принципи та пріоритетні завдання, що зазначені у нормативно-правових актах державної інформаційної політики. Перелічити основні недоліки та переваги:

Приклад таблиці:

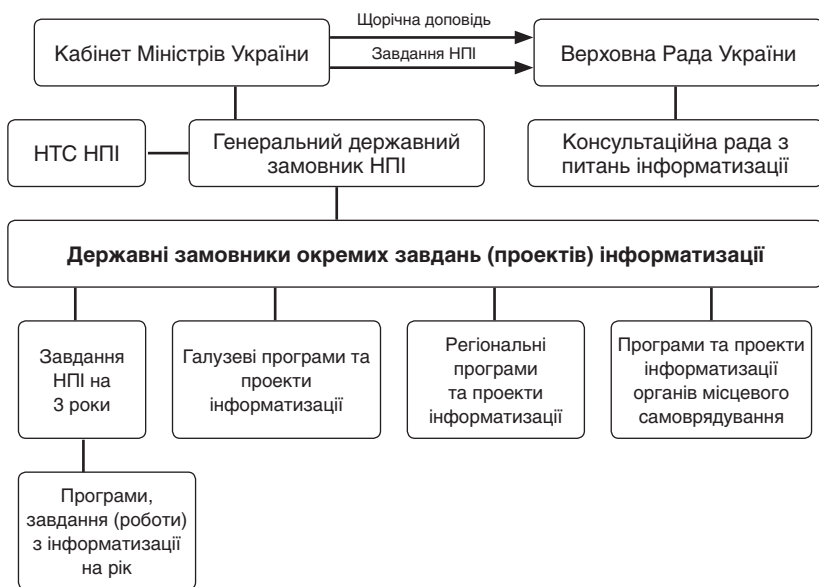
	Назва нормативно-правового акту	
	Закон України «Про інформацію»	Закон України «Про Національну програму інформатизації»
Мета		
Суб'єкт політики		
Об'єкт політики		
Напрями реалізації		
Принципи		
Пріоритетні завдання		
Категорійно-понятійний апарат		
Недоліки		
Переваги		

Під час виконання завдання для пошуку нормативно-правових документів можна використовувати як сайти Президента України www.president.gov.ua, Верховної Ради України www.rada.gov.ua та Кабінету Міністрів України www.kmu.gov.ua, так і інші інформаційно-пошукові сервіси.

Завдання 2. Проаналізувати та описати організаційну модель механізму державного управління Національною програмою інформатизації:

- функції Генерального державного замовника НПП
- функції державних замовників окремих завдань (проектів) інформатизації;
- питання управління і контролю за процесом формування та виконання НПП;
- основні чинники, що обумовили низьку ефективність і результативність НПП.

Допоміжний матеріал для виконання завдання – схема організаційної моделі механізму державного управління Національною програмою інформатизації

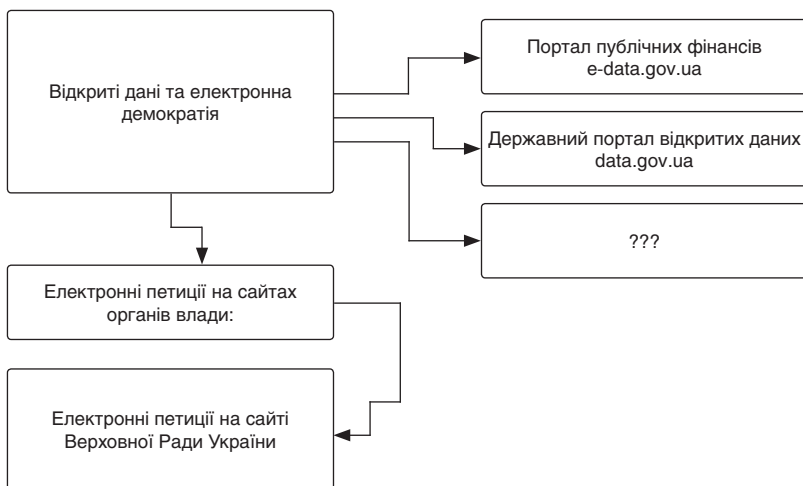
Під час виконання завдання для пошуку нормативно-правових документів можна використовувати як сайти Президента України www.prezident.gov.ua, Верховної Ради України www.rada.gov.ua та Кабінету Міністрів України www.kmu.gov.ua, так і інші інформаційно-пошукові сервіси.

Завдання 3. На основі рекомендованих матеріалів, а саме: Зеленої та Білих книг державної політики у сфері електронного урядування та щорічних доповідей Кабінету Міністрів України про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства – охарактеризувати стан запровадження електронного урядування в органах влади України за напрямками:

- електронна взаємодія органів влади;
- електронні послуги;
- відкриті дані та електронна демократія (участь);
- електронна ідентифікація.

Створити схему впроваджених проєктів за напрямками.

Приклад схеми:

Практична робота 2. Публічне управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування провідних країн світу.

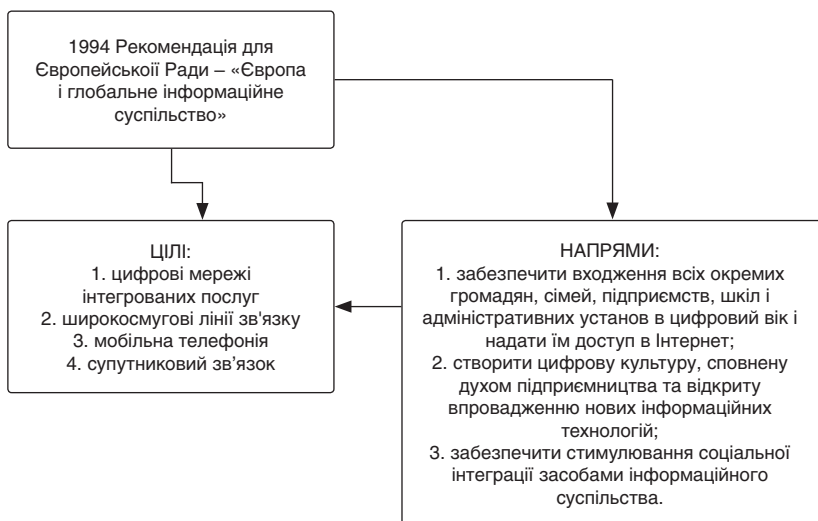
Мета заняття – розкрити сутність і значення сучасного етапу публічного управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування провідних країн світу.

Об’єктом аналізу є чинна нормативно-правова база розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування країн ЄС, США та Великобританії.

Завдання для виконання:

Завдання 1. Проаналізувати основні Рекомендації та Програми ЄС та побудувати схему цілей, напрямів реалізації основних нормативно-правових актів розвитку інформаційного суспільства в ЄС.

Приклад реалізації схеми:

Завдання 2. Завантажити «Цифровий порядок денний для Європи» (є український переклад: <https://goo.gl/pBRNmV>) – проаналізувати рівень заходів щодо виконання пріоритетних сфер цифрового порядку денного (Додаток 1) та порівняти з Ключовими показниками ефективності (КПІ) впровадження електронного урядування в Україні до 2017 року від Державного агентства з питань електронного урядування України:

Приклад таблиці:

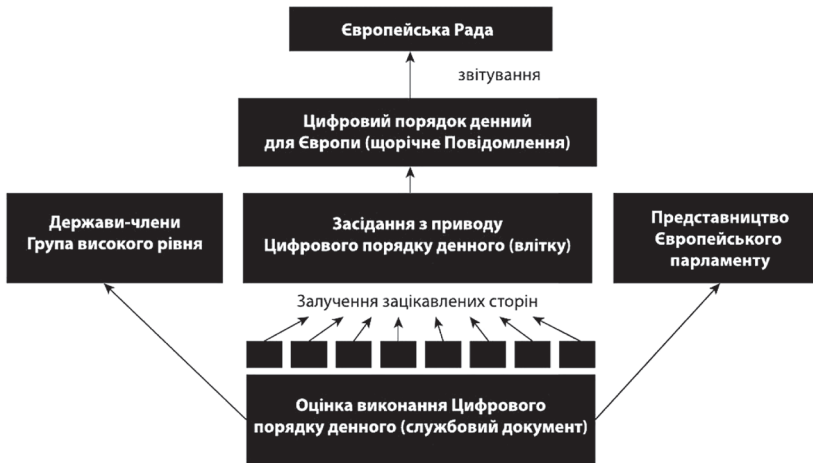
Заходи цифрового порядку денного для Європи – 2010 р.	Ключові показники ефективності (КПІ) впровадження електронного урядування в Україні до 2017 року
Динамічний єдиний цифровий ринок	
Інтероперабельність та стандарти	Єдина взаємодія державних інформаційних ресурсів повинна відбуватись до єдиних правил, форматів.
Довіра та безпека	Обмін документами та даними з реєстрів між органами влади відбувається в електронній формі (СЕВОВВ).
Доступ до швидкісного та надшвидкісного Інтернету	
Дослідження та інновації	
Переваги, що створюються для суспільства ЄС завдяки використанню ІКТ	

Допоміжний матеріал для виконання завдання – Ключові показники ефективності (КПІ) впровадження електронного урядування до 2017 року від Державного агентства з питань електронного урядування України:

Пріоритетні напрями розвитку електронного урядування

Завдання 3. На прикладі внутрішнього механізму координації Цифрового порядку денного для Європи запропонувати аналогічний механізм координації Національної програми інформатизації в Україні.

Допоміжний матеріал для виконання завдання – схема вертикальної підпорядкованості Державного агентства з питань електронного урядування України та горизонтальних зв'язків з іншими ЦОВВ та зацікавленими сторонами:

Пріоритетні завдання для Агентства:

Пріоритетні завдання щодо забезпечення ефективності та сталості розвитку

Концепція розвитку е-урядування

Мета Концепції – забезпечити виконання завдань з питань е-урядування ефективнішою системою електронного урядування в Україні для залучення інтересів та потреб фізичних і юридичних осіб, забезпечення ефективної, прозорої та відкритої діяльності органів державної влади та органів місцевого саморядування, розвитку конкурентоспроможності країни

Зміни в законодавство щодо НПІ

Національна програма інформатизації має об'єднувати та взаємоузгоджувати різні завдання та проекти органів влади

- ✓ забезпечення ефективного та цільового використання бюджетних коштів;
- ✓ уникнення дублювання завдань органами влади та повторне використання рішень іншими органами влади;
- ✓ поєднання завдань різних органів влади для досягнення більших цілей;
- ✓ забезпечення сумісності створених рішень.

Міжгалузєва рада з питань е-урядування

Міжгалузєва рада з питань розвитку електронного урядування

(представники 20 центральних органів виконавчої влади, Верховної Ради України, Адміністрації Президента України, 3 ІТ-асоціацій та 2 громадських організацій)

Working groups

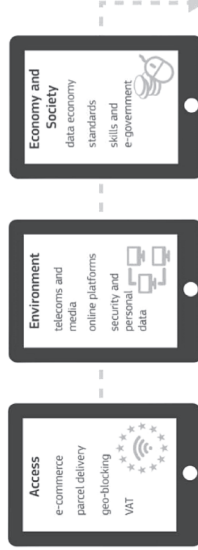
Електронна взаємодія 42 члени	Електронні послуги та адміністративна комунікація 35 члени	Електронна ідентифікація 46 члени	Відкриті дані 46 члени	Нормативно-правне забезпечення 34 члени
---	--	---	----------------------------------	---

- Мета спільно:
- єдина координація всіх проєктів у сфері електронного урядування;
 - взаємне узгодження проєктів у сфері електронного урядування різних органів влади;
 - розробка єдиної спільної платформи та «кордонної лінії» реалізації проєктів у сфері електронного урядування
- Голова: Міністерство юстиції. Віце-президент: Міністр регіонального розвитку
- Заступники голови: Міжгалузєва рада: Голова Державного агентства з питань електронного урядування

Єдиний цифровий ринок ЄС

A DIGITAL SINGLE MARKET FOR EUROPE

MORE INTEGRATED NETWORKS, PRODUCTS AND SERVICES

Creating a #DigitalSingleMarket

ГЛОСАРІЙ

Державна політика інформатизації – сукупність напрямів і способів діяльності держави для створення, зміцнення та сприяння нормативно-правового, методичного, науково-технічного, організаційного, фінансового та матеріально-технічного, захисного (оборонного) забезпечення та встановлення загальнодержавних пріоритетів розвитку інформаційного середовища і створення умов переходу до інформаційного суспільства.

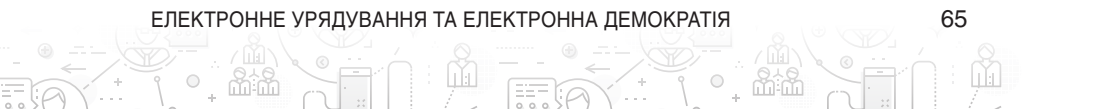
Електронне урядування (е-урядування) – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян.

Електронний уряд – модель державного управління, що заснована на використанні сучасних ІКТ з метою підвищення ефективності та прозорості органів влади, встановлення ефективного громадського контролю над нею.

Інформаційне суспільство – концепція постіндустріального суспільства; нова історична фаза розвитку цивілізації, у якій головними продуктами виробництва є інформація та знання.

Інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

Інформаційно-комунікаційні технології – сукупність уніфікованих технологій, що інтегруються з телекомунікаціями (телефонні лінії та бездротові з'єднання), комп'ютерами, програмним забезпеченням, накопичувальними та аудіо-візуальними системами, які дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію.

Публічне адміністрування – вид організаційно-розпорядчої діяльності, спрямованої на підготовку та реалізацію державно-управлінських рішень, здійснення адміністративних процедур, надання адміністративних послуг населенню.

Публічне управління – це один із різновидів діяльності держави, сутністю якого є здійснення управлінського організуючого впливу шляхом використання повноважень державної влади та місцевого самоврядування з метою динамічного розвитку держави, її окремих територій і громад, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веб-сайт Ініціативи Партнерство «Відкритий Уряд» в Україні. – Режим доступу: <http://ogp.gov.ua>. – Назва з екрану.
2. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р // Офіційний вісник України. – 22.07.2016, № 55. – С. 36, Ст. 1919.
3. Доповідь «Про стан інформатизації та розвитку інформаційного суспільства за 2013 рік». – Режим доступу: http://e.gov.ua/sites/default/files/stan_informatyzacii_20132.pdf. – Назва з екрану.
4. Електронна взаємодія. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.0). – Режим доступу: <https://goo.gl/Ozlvar>. – Назва з екрану.
5. Електронна демократія. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 1.0). – Режим доступу: <https://goo.gl/ysaR0u>. – Назва з екрану.
6. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С. В., Жилиєв І. Б., Полумієнко С. К.; Рубан І. А., Семенченко А. І.; за ред. А. І. Семенченка. – Київ, 2012. – 264 с.
7. Електронні послуги. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.3). – Режим доступу: <https://goo.gl/uQb5dS>. – Назва з екрану.
8. Європейський досвід нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства: висновки для України. Аналітична доповідь. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Gnatyuk-59546.pdf>. – Назва з екрану.
9. Женевська Декларація принципів. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005). – Режим доступу: <http://aritu.org.ua/wsis/dp>. – Назва з екрану.
10. Женевський План дій. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 –

- Туніс 2005). – Режим доступу: <http://apitu.org.ua/wsis/pd>. – Назва з екрану.
11. Зелена книга державної політики у сфері електронного урядування / уклад.: Кобець Р. В. – К.: Новий друк, 2015 р. – 54 с.
 12. Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія / Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко та ін. – К.: Либідь, 2007. – 360 с.
 13. Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві: [монографія] П. С. Клімушин. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – 524 с.
 14. Концепція електронної ідентифікації України. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.0). – Режим доступу: <https://goo.gl/doXEoS>. – Назва з екрану.
 15. Питання Національної ради реформ і Виконавчого комітету реформ: Указ Президента України від 13 серпня 2014 р. № 644/2014. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/644/2014/paran31#n31>. – Назва з екрану.
 16. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства. – Режим доступу: <http://apitu.org.ua/wsis>. – Назва з екрану.
 17. План заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2016-2017 роки. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/document/249175747/R0474.doc>. – Назва з екрану.
 18. Про внесення змін до плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1072-р від 25.12.2013 р. // Урядовий кур'єр. – 05.02.2014. – № 22.
 19. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави: Закон України 19 червня 2003 року № 975-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 46. – Ст. 366.
 20. Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2014-2015 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 листопада

2014 р. № 1176-р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1176-2014-%D1%80>. – Назва з екрану.

21. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2007 р. № 653-р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/653-2007-%D1%80>. – Назва з екрану.
22. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1014-р від 26.09.2011 р. // Урядовий кур'єр. – 28.10.2011. – № 200.
23. Про затвердження положення «Про Державне агентство з питань електронного урядування України» від 1 жовтня 2014 р. № 492. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-%D0%BF>. – Назва з екрану.
24. Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.1998 р. № 1352. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1352-98-%D0%BF>.
25. Про затвердження Порядку формування та виконання галузевої програми і проекту інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2001 р. № 1702. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-2001-%D0%BF>. – Назва з екрану.
26. Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 року № 644. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/644-2000-%D0%BF>. – Назва з екрану.
27. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/950-2007-%D0%BF>. – Назва з екрану.
28. Про інформацію: закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. – Назва з екрану.
29. Про Концепцію Національної програми інформатизації:

- Закон України від 4 лютого 1998 р. № 75/98-ВР // ВВР України. – 1998. – № 27–28. – С. 182.
30. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР // ВВР України. – 1998. – № 27–28. – С. 181.
 31. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09 січня 2007 р. № 537-V // ВВР України. – 2007. – № 12. – С. 102.
 32. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 14.04.2016 р. № 1099-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1099-19>. – Назва з екрану.
 33. Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні: Постанова Верховної Ради України від 01.12.2005 р. № 3175-IV. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3175-15>. – Назва з екрану.
 34. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні»: Постанова Верховна Рада України від 3 липня 2014 року № 1565-VII. – Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 33. – Ст. 1163.
 35. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України»: Постанова Верховної Ради України від 31 березня 2016 року № 1073-VIII. – Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 17. – Ст. 191.
 36. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 // Офіційний вісник Президента України. – № 2. – 20.01.2015. – С. 14. – Ст. 154.
 37. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р // Урядовий кур'єр. – 05.01.2011. – № 1.
 38. Про схвалення плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»: Розпорядження Кабінету

Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 220-р // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 76.

39. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 386-р від 15.05.2013 р. // Урядовий кур'єр. – 13.06.2013. – № 105.
40. Про утворення Міжгалузевої ради з питань розвитку електронного урядування: постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2009 р. № 4. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4-2009-%D0%BF>. – Назва з екрану.
41. Результати голосування щодо заходів до плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2016–2018 роках. – Режим доступу: / http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/news/article/show/3011. – Назва з екрану.
42. Серенок А. О. Досвід Польщі для України у впровадженні е-уряду / А. О. Серенок // Матеріали VI Міжнародного економічного форуму «Інновації. Інвестиції. Харківські ініціативи!», 05 вересня 2014 р. – Х.: ТОВ «Золоті сторінки», 2014. – С. 74–75.
43. Туніська програма для інформаційного суспільства. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005). – Режим доступу: <http://apitu.org.ua/wsis/tp>. – Назва з екрану.
44. Туніське зобов'язання. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005). – Режим доступу: <http://apitu.org.ua/wsis/tz>. – Назва з екрану.
45. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631. – Назва з екрану.
46. Щодо стану реалізації ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» в Україні. Аналітична записка. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1253/>. – Назва з екрану.
47. Digital agenda for Europe. – Access mode: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/digital-agenda-communication-en.pdf>. – Title from screen.

-
48. E-Government Act of 2002, P.L. No. 107 347 Federal Act. – Access mode: http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=107_cong_public_laws&docid=f:publ347.107.pdf. – Title from screen.
 49. E-Government Strategy. Simplified Delivery of Services to Citizens. – Access mode: <https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/inforeg/egovstrategy.pdf>. – Title from screen.
 50. eEurope – An information society for all. – Access mode: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/124221_en.htm. – Title from screen.
 51. eEurope 2002. – Access mode: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/124226_a_en.htm. – Title from screen.
 52. eEurope 2005. – Access mode: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/124226_en.htm. – Title from screen.
 53. EU eGovernment Action Plan 2016-2020 Accelerating the digital transformation of government. – Access mode: <http://www.kowi.de/Portaldata/2/Resourcen/fp/2016-EU-eGovernment-Action-Plan-2016-2020.pdf>. – Title from screen.
 54. EU International Cyberspace Policy. – Access mode: http://eeas.europa.eu/policies/eu-cyber-security/index_en.htm. – Title from screen.
 55. EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>. – Title from screen.
 56. European Cloud Partnership. – Access mode: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/european-cloud-partnership>. – Title from screen.
 57. Government Digital Strategy. – Access mode: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/296336/Government_Digital_Strategy_-_November_2012.pdf. – Title from screen.
 58. Government Paperwork Elimination Act of 1998. – Access mode: <https://www.govtrack.us/congress/bills/105/s2107/text>. – Title from screen.

-
59. i2010: Information Society and the media working towards growth and jobs. – Access mode: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/c11328_en.htm. – Title from screen.
 60. Paperwork Reduction Act of 1995. – Access mode: <https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/inforeg/paperwork-reduction-act.pdf>. – Title from screen.
 61. Polska Cyfrowa – PO PC // Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. – Access Mode: <https://mac.gov.pl/popc/>. – Title from screen.
 62. Recommendations to the European Council. Europe and the global information society. – Access mode: <http://paginaspersonales.deusto.es/abaitua/konzeptu/w3c%5Cbange.htm#chap>. – Title from screen.
 63. United Nations E-Government Survey 2016. E-Government in support of sustainable development. – Access mode: <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>. – Title from screen.
 64. What is Horizon 2020? – Access mode: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/whathorizon-2020>. – Title from screen.

ПРИМІТКИ

- 1 Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки: Закон України від 09 січня 2007 р. № 537-V. ВВР України. 2007. № 12. С. 102.
- 2 Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. За ред. А.І. Семенченка. Київ, 2012. С. 82.
- 3 Там само.
- 4 Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія. Київ, 2007. 360 с.
- 5 Про інформацію: закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII.. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
- 6 Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. За ред. А.І. Семенченка. Київ, 2012. С. 82.
- 7 Про інформацію: закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
- 8 Про утворення Міжгалузевої ради з питань розвитку електронного урядування: постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2009 р. № 4. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4-2009-%D0%BF>.
- 9 Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р. Офіційний вісник України від 22.07.2016, № 55, стор. 36, Ст. 1919.
- 10 Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства. URL: <http://apitu.org.ua/wsis>.
- 11 Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. №75/98-ВР. ВВР України. 1998. № 27–28. С. 182.
- 12 Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. №74/98-ВР. ВВР України. 1998. № 27–28. С. 181.
- 13 Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації: постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.1998 № 1352. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1352-98-%D0%BF>.
- 14 Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. №74/98-ВР. ВВР України. 1998. № 27–28. С. 181.
- 15 Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. №74/98-ВР. ВВР України. 1998. № 27–28. С. 181.
- 16 Там само.
- 17 Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. №74/98-ВР. ВВР України. 1998. № 27–28. С. 181.
- 18 Там само.
- 19 Про затвердження положення «Про Державне агентство з питань електронного урядування України» від 1 жовтня 2014 р. № 492. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-%D0%BF>.
- 20 Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. №74/98-ВР. ВВР України. 1998. № 27–28. С. 181.
- 21 Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. №75/98-ВР. ВВР України. 1998. № 27–28. С. 182.
- 22 Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації: постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.1998 р. № 1352. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1352-98-%D0%BF>.

- 23 Про затвердження Порядку формування та виконання галузевої програми і проекту інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2001 р. № 1702. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-2001-%D0%BF>.
- 24 Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2000 року № 644. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/644-2000-%D0%BF>.
- 25 Веб-сайт Ініціативи Партнерство «Відкритий Уряд» в Україні. URL: <http://ogp.gov.ua>.
- 26 Про схвалення плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 р. № 220-р. Урядовий кур'єр. 2012. № 76.
- 27 Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2014–2015 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 р. № 1176-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1176-2014-%D1%80>.
- 28 Щодо стану реалізації ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» в Україні. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1253/>.
- 29 Женевська Декларація принципів. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005). URL: <http://apitu.org.ua/wsis/dp>.
- 30 Женевський План дій. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005). URL: <http://apitu.org.ua/wsis/pd>.
- 31 Туніське зобов'язання. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005). URL: <http://apitu.org.ua/wsis/tz>.
- 32 Туніська програма для інформаційного суспільства. Підсумкові документи Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005). URL: <http://apitu.org.ua/wsis/tp>.
- 33 Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09 січня 2007 р. № 537-V. ВВР України. 2007. №12. С. 102.
- 34 Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2007 р. № 653-р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/653-2007-%D1%80>.
- 35 Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні: постанова Верховної Ради України від 01.12.2005 р. № 3175-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3175-15>.
- 36 Доповідь «Про стан інформатизації та розвитку інформаційного суспільства за 2013 рік». URL: http://e.gov.ua/sites/default/files/stan_informatzacii_20132.pdf.
- 37 Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 386-р від 15.05.2013 р. Урядовий кур'єр від 13.06.2013. № 105.
- 38 Там само.
- 39 Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 386-р від 15.05.2013 р. Урядовий кур'єр від 13.06.2013. № 105.
- 40 Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні: постанова Верховної Ради України від 01.12.2005 р. № 3175-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3175-15>.
- 41 Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні»: Постанова Верховна Рада України від 03.07.2014 р. № 1565-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 33. Ст. 1163.
- 42 Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України»: Постанова

- Верховної Ради України від 31.03.2016 р. № 1073-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 17. Ст. 191.
- 43 Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України»: Постанова Верховної Ради України від 31.03.2016 р. № 1073-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 17. Ст. 191.
 - 44 Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України»: Постанова Верховної Ради України від 31.03.2016 р. № 1073-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 17. Ст. 191.
 - 45 Концепція електронної ідентифікації України. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.0). URL: <https://goo.gl/doXEoS>.
 - 46 Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави: закон України 19 червня 2003 року № 975-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 46. Ст. 366.
 - 47 Електронна взаємодія. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.0). URL: <https://goo.gl/OzlvAr>.
 - 48 Електронні послуги. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.3). URL: <https://goo.gl/uQb5dS>.
 - 49 Електронна демократія. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 1.0). URL: <https://goo.gl/ysaR0u>.
 - 50 Концепція електронної ідентифікації України. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.0). URL: <https://goo.gl/doXEoS>.
 - 51 Зелена книга державної політики у сфері електронного урядування. Київ, 2015. 54 с.
 - 52 Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. Офіційний вісник Президента України. № 2. 20.01.2015. С. 14. Ст. 154.
 - 53 Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 14.04.2016 р. № 1099-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1099-19>.
 - 54 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.
 - 55 Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р. Офіційний вісник України. 22.07.2016. № 55. С. 36. Ст. 1919.
 - 56 План заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2016-2017 роки. URL: <http://www.kmu.gov.ua/document/249175747/R0474.doc>.
 - 57 Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р. Офіційний вісник України. 22.07.2016. № 55. С. 36. Ст. 1919.
 - 58 Питання Національної ради реформ і Виконавчого комітету реформ: Указ Президента України від 13.08.2014 р. № 644/2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/644/2014/paran31#n31>.
 - 59 Європейський досвід нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства: висновки для України. Аналітична доповідь. URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Gnatyuk-59546.pdf>.
 - 60 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.

- 61 Digital agenda for Europe. URL: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/digital-agenda-communication-en.pdf>.
- 62 EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>.
- 63 EU eGovernment Action Plan 2016-2020 Accelerating the digital transformation of government. URL: <http://www.kowi.de/Portaldata/2/Resourcen/fp/2016-EU-eGovernment-Action-Plan-2016-2020.pdf>.
- 64 Recommendations to the European Council. Europe and the global information society . URL: <http://paginaspersonales.deusto.es/abaitua/konzeptu/w3c%5Cbange.htm#chap>.
- 65 Європейський досвід нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства: висновки для України. Аналітична доповідь. URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Gnatyuk-59546.pdf>.
- 66 eEurope – An information society for all. URL: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/l24221_en.htm.
- 67 eEurope 2002. URL: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/l24226_a_en.htm.
- 68 eEurope 2005. URL: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/l24226_en.htm.
- 69 i2010: Information Society and the media working towards growth and jobs . URL: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/c11328_en.htm.
- 70 EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>.
- 71 Digital agenda for Europe. URL: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/digital-agenda-communication-en.pdf>.
- 72 Там само.
- 73 Digital agenda for Europe. URL: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/digital-agenda-communication-en.pdf>.
- 74 EU International Cyberspace Policy. URL: http://eeas.europa.eu/policies/eu-cyber-security/index_en.htm.
- 75 European Cloud Partnership. URL: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/european-cloud-partnership>.
- 76 Європейський досвід нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства: висновки для України. Аналітична доповідь. URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Gnatyuk-59546.pdf>.
- 77 What is Horizon 2020? URL: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/whathorizon-2020>.
- 78 Європейський досвід нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства: висновки для України. Аналітична доповідь. URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Gnatyuk-59546.pdf>.
- 79 Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві: монографія. Харків, 2016. С. 224.
- 80 Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві. С. 225.
- 81 Там само.
- 82 Там само.
- 83 Там само.
- 84 Там само.
- 85 Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві. С. 226.

-
- 86 Polska Cyfrowa – PO PC // Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. URL: <https://mac.gov.pl/porc/>.
 - 87 Серенюк А.О. Досвід Польщі для України у впровадженні е-уряду. Матеріали VI Міжнародного економічного форуму «Інновації. Інвестиції. Харківські ініціативи!», 05 вересня 2014 р. Харків, 2014. С. 74-75.
 - 88 Paperwork Reduction Act of 1995. URL: <https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/inforeg/paperwork-reduction-act.pdf>.
 - 89 Government Paperwork Elimination Act of 1998. URL: <https://www.govtrack.us/congress/bills/105/s2107/text>.
 - 90 Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві: монографія. П. С. Клімушин. Харків, 2016. С. 191.
 - 91 E-Government Strategy. Simplified Delivery of Services to Citizens. URL: <https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/inforeg/egovstrategy.pdf>.
 - 92 Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві, С. 192.
 - 93 E-Government Act of 2002, P.L. No. 107 347 Federal Act. URL: http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=107_cong_public_laws&docid=f:publ347.107.pdf.
 - 94 Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві. С. 192.
 - 95 Там само.
 - 96 Там само.
 - 97 United Nations E-Government Survey 2016. E-Government in support of sustainable development. URL: <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>.
 - 98 Government Digital Strategy. URL: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/296336/Government_Digital_Strategy_-_November_2012.pdf.
 - 99 Електронні послуги. Біла книга державної політики (проект до обговорення, версія 3.3). URL: <https://goo.gl/uQb5dS>.
 - 100 Там само.

Навчальне видання

Андрій Іванович Семенченко

Артем Олексійович Серенок

Загальна редакція

Андрій Іванович Семенченко, Валерій Михайлович Дрешпак

**ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ
ТА ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ
Навчальний посібник у 15 частинах**

Частина 4

**ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА
ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ**

Формат 60×90/16.

Папір офс. 80 г/м². Гарн. Таймс. Друк офс.

Ум. друк. арк. 5,0. Авт. арк. 3,125.

Наклад 500 прим.

Видавець та друк: ФОП Москаленко О. М.,
print.ukr@gmail.com